

زمینه‌ها و پیامدهای دوستی با جنس مخالف: مطالعه‌ای پدیدارشناسانه در بین دانشجویان دانشگاه خوارزمی

مقدمه: روابط دوستانه دانشجویان با جنس مخالف و تعمیق روزافزون آن در سطح دانشگاه‌های کشور، امروزه به‌عنوان یک امر فرافردی بروز یافته و وجوه خانوادگی و جامعه‌ی نیز یافته است. به نظر می‌رسد روابط دوستانه با جنس مخالف در میان دختران و پسران دارای معانی، ابعاد، آثار و پیامدهای گوناگونی است. مقاله حاضر با هدف کنکاش جنسیتی این پدیده با تأکید بر ادراک و انگیزه‌ها، پیامدها، الگومندی و... این پدیده در میان دختران و پسران، به مطالعه آن در میان دانشجویان دانشگاه خوارزمی پرداخته است.

روش: رویکرد این پژوهش کیفی و روش آن پدیدارشناسی بود. افراد مورد مطالعه شامل ۲ گروه از دانشجویان دختر و پسر بود که با ۵۱ نفر از دانشجویان دختر و ۵۱ نفر از دانشجویان پسر مصاحبه عمیق نیمه‌ساختاریافته بر اساس نمونه‌گیری هدفمند با استراتژی گلوله‌برفی و معیار اشباع نظری برای رسیدن به حجم نمونه انجام شد. برای تحلیل داده‌ها، از تکنیک تحلیل تماتیک (مضمونی) استفاده شد.

یافته‌ها: دانشجویان دختر و پسر درک و تجارب متفاوتی از رابطه با جنس مخالف داشته و درعین حال با انگیزه‌های متفاوتی وارد این رابطه شدند. عوامل زمینه‌ساز متفاوت از جمله جو خانوادگی، فضای دانشگاه، فضای خوابگاه، فضای مجازی و گروه همالان در تجربه دانشجویان دختر و پسر از رابطه با جنس مخالف نقش ماهوی داشته‌اند. دانشجویان دختر درک رمانتیک و عاشقانه‌ای از رابطه با جنس مخالف داشته و درک دانشجویان پسر از این رابطه مبتنی بر ذائقه لذت‌گرایی و جنسی بود. ویژگیهای خاص دوستی در بین دانشجویان پسر شامل ناپایداری، تنوع‌طلبی و بی‌تعهدی در روابط و در مقابل در بین دانشجویان دختر شامل غوطه‌وری در عشق، پنهان کردن خود واقعی، آمادگی برای ناپایداری روابط و آگاهی از پوچی رابطه بود.

بحث: یافته‌ها دلالت می‌کنند که دانشجویان دختر بیشتر به دنبال روابط عاطفی، ازدواج‌محور و اقتصادی بوده و دانشجویان پسر بیشتر سکسوالیه‌خواه و لذت‌گرا بوده‌اند.

۱. کرم حبیب‌پور گنابی

دکتر جامعه‌شناس، دانشگاه خوارزمی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جامعه‌شناسی، تهران، ایران، (نویسنده مسئول)،

<karamhabibpour@yahoo.com>

۲. صلاح‌الدین قادری

دکتر جامعه‌شناس، دانشگاه خوارزمی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جامعه‌شناسی، تهران، ایران

۳. زهرا امیری

کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه خوارزمی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جامعه‌شناسی، تهران، ایران

واژه‌های کلیدی:

جنسیت، رابطه با جنس مخالف،

رابطه رمانتیک، رابطه لذت‌گرا

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۱/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱/۲۵

The Fields and Consequences of Friendship with the Opposite Sex: A Phenomenological Study among Students at Kharazmi University

▶ 1- Karam Habibpour

Gatabi

Ph.D. in Sociology,
Kharazmi University,
Faculty of Literature and
Human Sciences, Depart-
ment of Sociology, Tehran,
Iran.

(Corresponding Author)
<habibpour@yahoo.com>

▶ 2- Salahedin Ghaderi

Ph.D. in Sociology, Kharaz-
mi University, Faculty
of Literature and Human
Sciences, Department of
Sociology, Tehran, Iran.

▶ 3- Zahra Amiri

M.A. in Sociology,
Kharazmi University,
Faculty of Literature and
Human Sciences, Depart-
ment of Sociology, Tehran,
Iran.

Keywords: Relation-
ship with the opposite
sex, Gender, Romantic
relationship, Pleasure
relationship

Received: 2019-2-3

Accepted: 2019-4 -14

Abstract

Introduction: It seems that friendly relationships with the opposite sex among boys and girls have meanings, dimensions, effects, and different outcomes. This article aims to investigate the gender of this phenomenon with emphasis on perceptions and motives, consequences, and modeling. This phenomenon among boys and girls is studied on the students of Kharazmi University.

Method: The research approach of present study was qualitative, and research method was based on phenomenology. The participants of the study consisted of two groups of male and female students at B.A. and M.A. levels from Kharazmi University. By applying a purposeful sampling method and snowballing strategy, a deep semi-structured interview was conducted with 15 female students and 15 male students, having theoretical saturation criterion in mind for reaching a sample size.

Findings: Male and female students have different experiences and understanding of relationship with the opposite sex, and they enter the relationship with distinct motivations.

The most noted characteristics in female students include displaying false self and immersion in romance. In male students, these characteristics include instability, and non-commitment in relationship, lack of real representation, preparation for instability of relationships, and awareness of the relations of absurdity.

Discussion: The findings show that girls are more likely to seek emotional and long-term relationships and marriage, on the other hand, the male students are more after pleasurable and sexual relationships.

Expended Abstract

Introduction : The friendship of college students with the opposite sex and its increasing growth at the level of the universities of the country has now emerged as a transpersonal phenomenon and has found a family and societal dimensions. It seems that friendly relationships with the opposite sex among boys and girls have different meanings, dimensions, effects, and outcomes. Girls and boys have relationships with one another with different motives - making choice for proper marriage, curiosity and other cognition, and temporary friendships that can be merely an emotional relationship or for meeting the sexual needs. Huge difference between social, religious and family norms with the values and attitudes of the modern world and the everyday experiences of young people have resulted in contradiction among them. On the one hand, instinctive pressures and tensions tend to turn young people toward the opposite sex, and on the other hand, socio-cultural and moral considerations have acted as obstacles. This contradictory situation has always been a complicated issue for adolescents and young people, as well as families and authorities, and has created an uncertain status in terms of how to deal with this issue. Since the family is the first small community that a person experiences, his influence and support, up to the age of 15, and more during childhood, are direct and intense. In adolescents and young people who enter environments such as high school and university, they take effects beyond what is officially considered for these educational institutions. One of these influences is the influence of peer and friends group. These groups have a normal or deviance effects on the thoughts and behaviors of adolescents and young people. Meanwhile, these groups of friends can, if they fail to comply with social norms, cause various mental, physical and social harms to the individual. Encouraging the relationships with the opposite sex is one of the influences of friendship groups in the educational environment. As it has been said, when the relationship with the opposite sex comes from the community level into the campus as the organization and the center of the new sciences and the essential elements of society, it is also seen that at the university, the relationship between the two sexes has become a fundamental issue because, on the one hand, the students are mostly young and, until the time of entering the university, have not experienced mixed gender educational environment, they and have not received any education in relation to the opposite sex, and on the other hand, due to the age requirement for entering the

university, they have the greatest desire to communicate with the opposite sex, and according to the limitations before entering the university, they believe they can freely meet their emotional and sexual needs at the university environment. In addition, we should not forget that such unconscious relationships, although possible in the short term with consequences, will have many negative consequences, especially for girls, in a variety of fields, which, if possible, can be compensated for with countless consequences. This article aims to investigate this phenomenon with emphasis on perceptions and motives, consequences, patterning, etc. among boy and girl students of Kharazmi University.

Method: The approach of this research was qualitative and its methodology was phenomenology. The participants consisted of 2 groups of dormitory and non-dormitory students at Kharazmi University that semi-structured deep interview with 15 female students and 15 male students (30 students in total) according to saturation criteria to reach the sample size. Sampling method was purposeful sampling with snowballing strategy. To analyze the data, thematic analysis was used. The age range of the students was 19 to 31 years old. Eight participants were male and female undergraduate students (5 dormitory and 3 non-dormitory) and 7 participants were graduate students (4 dormitory and 3 non-dormitory students). Students from different disciplines and at the same time both groups of male and female students were selected from different terms. In extracting and displaying the results, among male and female students, initial codes were extracted from the interview texts for a deeper understanding of them. In the next stage, sub-themes were extracted from the initials codes. In the final stage, the formation of the main theme, the general and abstract concept of the sub-themes, were taken into account and labeled. The result of these stages was 323 initial codes, 104 sub-themes and 16 main themes.

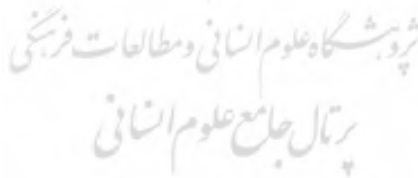
Findings: Male and female students had different understandings and experiences of the relationship with the opposite sex, and at the same time entered this relationship with different motivations. The motivation and, in other words, the rewards expected by many female students to form a relationship, was to meet the emotional and romantic needs, and on the contrary, this reward was on the part of male students in terms of meeting sexual needs and pleasure motivation. Various

background factors such as family atmosphere, university space, dormitory, virtual space, and peer group have played a significant role in the experiences of male and female students in relation to the opposite sex. In addition to the differences in the motivations of friendship between the two sexes, girls and boys have a different understanding of friendship, as girls have romantic and lovely understanding of friendship with the opposite sex because of their emotional dimension, while the perception of male students of this relationship was based on the pleasure and sexuality. Six characteristics of friendship among male and female students were lack of stability, diversity and non-commitment in relationships for boys, and in contrast to immersion in love, lack of real self-representation, readiness for the lack of stability of relationships, and awareness of the absurdity of the relationship for girls, were the main features of the relationship with opposite sex among the students.

Discussion: The results indicate that girls in general were more interested in emotional, marital and marriage, and economic relationships, and the male students were more into sexual and pleasurable relationships.

Ethical Considerations

There is no ethical principle to be taken into consideration while doing this research.

Fundings

This study was extracted from a Master's thesis titled "Difference of Lived Experience of Dormitory Girls and Boys in relation to the Opposite Sex (Case of Study: Kharazmi University)" which was authored by Zahra Amiri, supervised by Dr. Karam Habibpour Gatabi and advised by Dr. Salahedin Ghaderi, and approved by Faculty of Literature and Humanities at Kharazmi University.

Authors' contributions

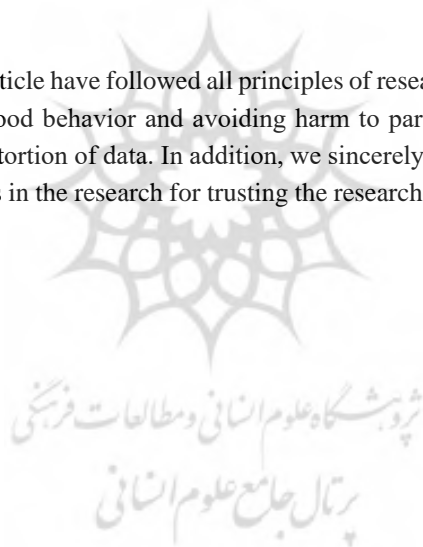
All authors contributed in designing, running, and writing all parts of the research and paper.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgement

The authors of this article have followed all principles of research ethics, including informed consent, good behavior and avoiding harm to participants, confidence building and non-distortion of data. In addition, we sincerely thank all the participants and individuals in the research for trusting the researcher and providing true information.

مقدمه

از آنجایی که خانواده اولین اجتماع کوچکی است که فرد به آن پا می‌گذارد، تأثیر و حمایت آن تا سنین قبل از ۱۵ سالگی و بیشتر در دوران کودکی، مستقیم و پُررنگ است، در سنین نوجوانی و جوانی که شخص به محیط‌هایی مثل دبیرستان و دانشگاه وارد می‌شود و در آنها حضور پیدا می‌کند، تأثیراتی فراتر از آنچه به صورت رسمی برای این نهادهای آموزشی در نظر گرفته شده، می‌پذیرند. یکی از عاملیتهای مهم در این نهادها، گروههای همالان و دوستی هستند که تأثیرات بالقوه بهنجار یا کجروانه بر افکار و رفتار نوجوانان و جوانان دارند؛ به ویژه اینکه این گروهها، در صورت منطبق نبودن با هنجارهای اجتماعی، می‌توانند آسیبهای مختلف روحی، جسمانی و اجتماعی برای فرد به بار آورند (مهرابی‌نیا و همکاران، ۲۰۰۳). تشویق و ترغیب به رابطه با جنس مخالف یکی از تأثیرات گروههای دوستی در محیط‌های آموزشی است. بر اساس مطالعات صورت‌گرفته، درگیر شدن در این روابط در بسترهای خاص اجتماعی، می‌تواند تحت تأثیر عوامل و پیامدهای خاصی باشد. عواملی نظیر بی‌سوادی یا کم‌سوادی والدین، گروههای همالان، نداشتن آگاهی کافی از روشهای تعلیم و تربیت و ارتباط نامناسب والدین با فرزندان می‌توانند بخشی از دلیل بروز روابط ناسالم میان دختران و پسران باشند. دختران و پسران جوانی که در خانواده مورد بی‌مهری قرار می‌گیرند و از وضعیت روانی و اجتماعی خویش ناراضی هستند و خود را سرگردان و آشفته می‌یابند، از طریق برقراری روابط پنهانی با جنس مخالف، درصدد کسب اطمینان خاطر و رضایت‌مندی بیشتر و همچنین در جستجوی پناهگاهی برای جبران کمبودهای محبتی خود هستند؛ اما اطمینان خاطری که دختران و پسران از طریق برقراری دوستی به دنبال هستند هیچ‌گاه حاصل نمی‌شود؛ زیرا این روابط پنهانی و به‌دوراز چشم خانواده صورت می‌گیرد و پس از چندی تنشها و اضطرابهای دیگری را دامن می‌زند (احمدی، ۲۰۰۲).

علاوه بر این، در فضای خانواده بسته، جامعه‌پذیری ضعیف است. به این صورت که کودکی که در این فضا رشد می‌کند، بیشتر از همه تحت تأثیر شخصیت والدین خود رشد و پرورش یافته تا اینکه شخصی بالغ بار آید و همین در سایه بودن شخصیت بالغ منجر به ناتوانی فرد در مدیریت روابط دوستی و اجتماعی‌اش می‌شود. این جامعه‌پذیری ضعیف خانواده در مدرسه نیز ادامه پیدا می‌کند. چه بسا در محیط مدرسه بازم با تفکیک جنسیت، همچنان دختران و پسران نسبت به شناخت جنس مخالف خود محدود می‌شوند و هیچ‌گونه درک و نگرشی نسبت به جنس مخالف خود به دست نمی‌آورند تا زمانی که به دانشگاه ورود پیدا می‌کنند و زمینه برای ارتباط با جنس مخالف فراهم می‌شود، اما از یک سو فرد هیچ‌گونه شناخت و دانشی از چگونگی ارتباط و مدیریت این ارتباط ندارد و از سوی دیگر او (دختر و پسر) هیچ‌گونه برنامه آموزشی از طرف خانواده، رسانه‌ها و دولت به منظور داشتن ارتباط سالم با جنس مخالف دریافت نکرده است. شواهد و نتایج پژوهشهایی که در این زمینه انجام شده، نشان می‌دهد که بیش از نیمی از دختران دانشجو در تهران تجربه دوستی با جنس مخالف را پیش از ازدواج داشته‌اند و حدود یک‌چهارم نیز ارتباط نزدیک‌تر (تماس جنسی) را قبل از ازدواج را تجربه کرده‌اند. در تهران بین ۲۰ درصد تا ۶۰ درصد افراد گروه سنی ۱۴ تا ۱۸ سال، اغلب به‌طور پنهانی و بدون رضایت خانواده ارتباط پیشرفته (رابطه فیزیکی و جنسی) برقرار می‌کنند (خلج‌آبادی و همکاران، ۲۰۱۳).

سویه جنسیتی رابطه با جنس مخالف نیز، وجوه دیگری از این رابطه را بازنمایی می‌کند. مسئله رابطه با جنس مخالف، در بین دختران و پسران دانشجو، صورت و محتوای متفاوتی دارد. به‌طوری‌که دختران و پسران برخلاف ارزشها و آموزه‌های اجتماعی، فرهنگی و اعتقادی نسبت به رابطه آزاد جنسی که برای نسل گذشته، امر تابویی بود، اکنون توسط افراد موردبازنگری قرار گرفته است و آنها لزومی نمی‌بینند که در چارچوب سنتها و به‌وسیله راهکارهایی که سنت ارائه داده، به ارزیابی این‌گونه روابط بپردازد (ذوالفقاری و رضانی، ۲۰۱۶). بر اساس تحقیقات

انجام شده، ۳۰ تا ۷۰ درصد دختران دبیرستانی و ۲۰ تا ۵۰ درصد دختران دانشجوی ساکن در خوابگاههای دانشگاههای دولتی مستقر در تهران تجربه دوستی و ارتباط با جنس مخالف را گزارش کرده‌اند که در این بین، همسالان بیشترین تأثیر را بر روی فاکتورهای رفتاری نوجوانان و جوانان داشته‌اند. نقش و اهمیت گروههای همسالان در وضعیت روحی و روانی نوجوانان و جوانان بر هیچ‌کس پوشیده نیست (گلزاری، مصاحبه فردی، ۲۰۱۱). ضمن اینکه زندگی یکنواخت و کسالت‌آور خوابگاهها، چشم‌وهم‌چشمی با دوستان و عدم‌ارضای هیجان‌جویی نیز به سهم خود در تجربه دانشجویان از ارتباط با جنس مخالف نقش دارند. چه‌بسا جوانان وقت خود را، بیش از آنکه در کنار خانواده‌شان سپری کنند، با دوستان خود می‌گذرانند. عضویت در گروه دوستی همسالان همان‌گونه که می‌تواند تأثیرات مثبتی در وضعیت روحی و روانی جوانان بجا بگذارد، نیز می‌تواند تأثیرات منفی و مشکلات عدیده‌ای را برای آنها ایجاد کند.

برخی از دختران و پسران که تحت تأثیر فضای دانشگاه قرار گرفته‌اند، چنانچه زمینه برای دوستی با جنس مخالف فراهم شود، بدون تفکر آن را می‌پذیرند و وارد رابطه‌ای می‌شوند که هیچ‌گونه آگاهی و آینده‌نگری نسبت به آن ندارند. ضمن اینکه نباید فراموش کنیم که این‌گونه روابط به‌دوراز آگاهی و دوراندیشی، گرچه ممکن است در کوتاه‌مدت با پیامدهایی همراه باشد، اما پیامدهای منفی بسیاری به‌ویژه برای دختران در عرصه‌های گوناگون خواهد داشت که جبران آن حتی اگر ممکن گردد، با عواقب بی‌شماری همراه خواهد بود. نتایج پژوهشی تحت عنوان «روابط بین دختران و پسران از دیدگاه دختران نوجوان» که توسط خرمایی و زارعی (۲۰۱۶) انجام شد، نشان داد که دختران پیامدهای منفی از جمله آسیبهای عاطفی-روانی، اجتماعی، خانوادگی، تحصیلی و زندگی مشترک آینده را جزو مهم‌ترین نتایج این‌گونه روابط می‌دانند. امروزه موضوع رابطه دختر و پسر و تعمیق روزافزون آن در جامعه ایرانی، سطوح وسیع‌تری یافته و جدا از یک امر فردی، سویه خانوادگی و جامعه‌

نیز یافته است. دختران و پسران با انگیزه‌های متفاوت - انتخاب فردی مناسب برای ازدواج، کنجکاوی و شناخت دیگری و دوستیهای موقت که می‌تواند صرفاً یک رابطه عاطفی باشد یا برآورده کردن نیازهای جنسی - باهم رابطه برقرار می‌کنند (امیری‌طلب و اعتمادی، ۲۰۱۶). در همین زمینه، نتایج مطالعه نیازی و پرنیان (۲۰۱۵) در رابطه با الگوهای گوناگون رابطه دختران با جنس مخالف در شهر کرمانشاه نشان داد که کنشگران با توجه به معنای ذهنی و انگیزه‌ای مختلف، گونه‌های مختلفی از رابطه با جنس مخالف را تجربه می‌کنند.

وجود تفاوت بسیار بین هنجارهای اجتماعی، مذهبی و خانوادگی با ارزشها و نگرشهای دنیای مدرن و تجربه‌های روزمره جوانان باعث ایجاد تعارض در آنها شده است. از یک طرف، فشارها و تشویش‌های غریزی باعث هدایت جوانان به سمت جنس مخالف شده و از طرف دیگر ملاحظات اجتماعی-فرهنگی و اخلاقی به‌عنوان موانعی سر راه آنان عمل کرده‌اند. این وضعیت متناقض همواره برای نوجوانان و جوانان و همچنین خانواده و مسئولان مسئله‌ساز و بغرنج بوده و وضعیت نامعلومی را از لحاظ نحوه مواجهه با این مسئله ایجاد کرده است (رفاهی و گودرزی، ۲۰۱۲).

با توجه به واقعیت انکارناپذیر روابط دوستانه با جنس مخالف در محیط‌های دانشگاهی و تأثیراتی که این روابط بر زندگی شخصی و اجتماعی دانشجویان دارند، مقاله حاضر درصدد کاوش در این مسئله از دو زاویه در میان دانشجویان دانشگاه خوارزمی است: (۱) درک هستی‌شناسان دانشجویان دختر و پسر از رابطه با جنس مخالف مبتنی بر انگیزه‌های متفاوتی که هر یک از درگیری در این رابطه دارند، (۲) پیامدهای مترتب بر چنین رابطه‌ای برای دو جنسیت. کاوش در این وجه از پدیده، می‌تواند زمینه درک بهتر متولیان امر در دانشگاه را نسبت به فرایند شکل‌گیری و تعمیق این‌گونه روابط در محیط دانشگاهی ارتقاء داده و زمینه کاهش پیامدها و آثار منفی این پدیده را فراهم کند؛ بنابراین سؤالات اصلی مطالعه آن است که دانشجویان دختر و پسر چه درک و تجربه‌ای در زمینه رابطه با جنس

مخالف دارند و دانشگاه و خوابگاه چه جایگاهی در شکل‌دهی و سامان‌دهی این تجارب دارند؟ سوپه‌های تفاوت تجربه آنها از رابطه با جنس مخالف چیست و ریشه‌های این تفاوت در کجاست؟ پیامدهای این روابط بر زندگی شخصی و اجتماعی آنها چیست؟

پیشینه تجربی

مطالعات انجام‌شده در زمینه رابطه دانشجویان با جنس مخالف، در دودسته کلی قابل اشاره‌اند: دسته اول مطالعاتی‌اند که به‌طور مستقل به بررسی رابطه دانشجویان دختر و پسران با جنس مخالف پرداخته‌اند که البته حجم ادبیات در این حوزه بسیار کم، اما رو به افزایش است. به‌طور مثال، رفاهی و همکاران، (۲۰۱۲) به بررسی «شکل‌گیری رابطه دوستی پیش از ازدواج بین دختران و پسران از دیدگاه دانشجویان» پرداختند و دریافتند که این رابطه تفاوتی برحسب جنسیت، وضعیت اشتغال و وضعیت تأهل دانشجویان نمی‌کند. نجفی‌نژاد (۲۰۱۲) در مطالعه «بررسی عوامل مؤثر بر نگرش دختران نسبت به روابط با جنس مخالف»، دریافتند که متغیرهای نگرش خانواده و دوستان، اعتقادات، ارزشها و پایبندی دینی، سبک زندگی و پایگاه اقتصادی اجتماعی دختران با نگرش آنها به رابطه با جنس مخالف رابطه دارد.

اسدیان و همکاران (۲۰۱۴) در بررسی «نگرش به دوستی با جنس مخالف در بین دانشجویان دختر و پسر» نشان دادند که ۴۷/۳ درصد از دانشجویان سابقه دوستی با جنس مخالف داشتند و این مورد در بین پسران بیشتر از دختران بود. همچنین، پسران نگرش مثبت‌تر و دختران نگرش منفی‌تری نسبت به دوستی با جنس مخالف داشتند و درعین‌حال افرادی که خود را از نظر باورهای مذهبی در حد کم ارزیابی کرده بودند نسبت به دوستی با جنس مخالف نگرش مثبت‌تری داشتند. خرمايي و زارعی (۲۰۱۶) مطالعه‌ای با عنوان «روابط بین دختران و پسران از دیدگاه دختران نوجوان» انجام داده و دریافتند که دختران نوجوان، رابطه دختر و پسر را در سه طبقه اصلی علل (ویژگیهای شخصیتی، عوامل تربیتی و

عوامل اجتماعی)، پیامدها (آسیبهای عاطفی-روانی، اجتماعی، خانوادگی، مشکلات تحصیلی و زندگی مشترک آینده) و راهکارها (مدرسه‌ای، مربوط به خانواده و حمایت اجتماعی) مطرح کردند.

دسته دوم مطالعاتی‌اند که به بررسی کم‌وکیف آسیبهای اجتماعی در دانشگاه و خوابگاه البته با نگاهی به نقش دانشگاه و خوابگاه در این زمینه پرداخته و موضوع رابطه با جنس مخالف جایگاهی در این مطالعات نداشته است، اما از مباحث و رویکردهای نظری این مطالعات برای تدوین چارچوب مفهومی و مفاهیم حساس از یک‌سو و جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها از سوی دیگر در مطالعه حاضر استفاده شده است.

برای مثال، مثنوی و همکاران (۲۰۰۵) پژوهشی با عنوان «نگرش دانشجویان خوابگاهی دانشگاه علوم پزشکی ایران در مورد رفتارهای انحرافی در خوابگاهها» را مورد مطالعه قرار داده و نتایج پژوهش آنها نشان داد که بین شرایط خوابگاهی، خانوادگی و جامعه و رفتارهای انحرافی در خوابگاههای دانشجویی رابطه وجود دارد.

ستار (۲۰۱۶) با مطالعه «چالشهای زندگی دانشجویی در خوابگاههای خودگردان در شهر تهران (با تأکید بر آسیبهای اجتماعی)» دریافت که خوابگاههای خودگردان با مسائل و چالشهایی مانند نداشتن حریم خصوصی ساکنین به دلیل ازدحام و تراکم جمعیت، شلوغی و سروصدا، نزاع و درگیری دانشجویان بر سر مسائل مختلف، سکونت افراد غیردانشجو، عدم تعلق به خوابگاه، بیگانگی از محیط خوابگاه، درگیری با همسایگان و گرایش به رفتارهای پُرخطر و آسیبهای اجتماعی مانند اعتیاد و مصرف انواع مواد مخدر و ... مواجه‌اند.

پژوهشهای پیرامون رابطه دختر و پسر و عوامل مرتبط با آن، در خارج از کشور نیز انجام شده و ادبیاتی در این حوزه تولید شده است که البته به دلیل ماهیت مسئله در ایران و جهان، حجم مطالعات خارجی کمتر از مطالعات داخلی است. به‌عنوان مثال، آرچنتینو و

همکاران^۱ (۱۹۷۷) پژوهشی تحت عنوان «تأثیر جنس آزمایشگر و آزمودنی بر نگرش ساکنان خوابگاههای غیرمختلط و مختلط» بر روی ۱۰۰ آزمودنی زن و مرد که در خوابگاههای مختلط و جداگانه زندگی می‌کردند، انجام دادند. در خوابگاههای مختلط تعامل بیشتری با جنس مخالف خود داشتند و زمینه بیشتری برای برقراری رابطه با جنس مخالف وجود دارد. بر اساس این تحقیق، میزان آزادی و تعامل بین آزمودنیها از لحاظ تعاملات جنسی و موضوعات جنسی در خوابگاههای مختلط بیشتر بوده است.

آجانف و جاهجاه^۲ (۲۰۰۶) در تحقیقی که بر روی «خوابگاههای مختلط» (به این صورت که دختران و پسران هرکدام در طبقه‌ای مجزا، ولی در یک ساختمان مستقر باشند) صورت دادند، رابطه معنی‌داری بین خوابگاههای مختلط و پیشرفت و تحصیلی دانشجویان مشاهده کردند. بدین‌سان که دانشجویان خوابگاههای مختلط نسبت به دانشجویان خوابگاههای مجزا، از پیشرفت تحصیلی بهتری برخوردارند.

افتخار و آجمال^۳ (۲۰۱۵) در «مطالعه کیفی اثرات زندگی خوابگاهی» نشان دادند که در طول زندگی خوابگاهی، دانشجویان یاد می‌گیرند با انواع متفاوتی از شخصیتها زندگی کنند و در نتیجه زندگی خوابگاهی سطح تحمل دانشجویان را افزایش می‌دهد. در واقع، زندگی خوابگاهی دانشجویان را برای چالشهای زندگی واقعی آماده می‌کند و درعین حال مواردی مانند هدر دادن وقت با دوستان و گرایش به استفاده از سیگار و مواد مخدر در بین دانشجویان پسر ساکن خوابگاه نیز مشاهده شده است.

جمع‌بندی مطالعات انجام‌شده در زمینه رابطه دانشجویان با جنس مخالف، دلالت بر چندین نکته و البته وجه تمایز مطالعه حاضر با آنها دارد: (۱) اکثر مطالعات قبلی به مطالعه گرایش، نگرش و عوامل مؤثر بر رابطه با جنس مخالف و درعین‌حال آسیب‌شناسی و

1. Argentino

2. Ajaneef and Jahjah

3. Iftikhar and Ajmal

سنخ‌بندی این شکل رابطه در بین آنها پرداخته‌اند. این سنخ از مطالعات با مفاهیم و متغیرهای موردنظر، منطقاً با روش‌شناسی کمی صورت گرفته‌اند. در حقیقت، بسیاری از مطالعات قبلی با روش‌شناسی کمی به موضوع رابطه دانشجویان با جنس مخالف پرداخته‌اند، ولی مطالعه حاضر با روش‌شناسی کیفی به بررسی مسئله پرداخته است. (۲) بخشی از مطالعات قبلی به بررسی کل آسیبه‌های اجتماعی در دانشگاه و خوابگاه پرداخته و در اندکی از آنها، رابطه با جنس مخالف تنها بخش کوچکی از آسیبه‌های موردبررسی بوده است، اما مطالعه حاضر سعی کرده به‌طور خاص روی رابطه با جنس مخالف به‌عنوان یک مسئله اجتماعی آکادمیک متمرکز شود. (۳) دیگر مزیت اصلی تحقیق حاضر نسبت به تحقیقات قبلی، مقایسه جنسیتی تجربه زیسته دختران و پسران از رابطه با جنس مخالف است که بر اساس مرور اولیه محقق، مطالعاتی در این زمینه در ایران صورت نگرفته است.

چارچوب مفهومی

چارچوب مفهومی این تحقیق بر اساس مفاهیم حساس برگرفته از نظریه‌های مرتبط شامل مفاهیم پیوند افتراقی (نظریه ساترلند)، فشار ساختاری (نظریه دورکیم)، تحول فرهنگی (نظریه اینگلهارت)، مبادله (نظریه هومنز) و جلو و پشت صحنه (نظریه نمایشی گافمن) شکل گرفته و بر اساس انسجام این مفاهیم حساس در یک نظام معنایی خاص، به توصیف ضخیم رابطه دوستی دانشجویان با جنس مخالف پرداخته شده است.

هم‌نشینی و پیوند افتراقی به این معناست که افراد در مرادوات و نشستهایشان با گروه رفقا، دوستان و الگوهای انتخابی خود با هم فرق دارند و همین تفاوت‌های افراد در مرادواتشان زمینه هم‌نوایی یا کج‌روی را فراهم می‌آورد. طبق الگوی هم‌نشینی افتراقی (ساترلند) افراد مستعد کج‌روی در هم‌نشینیهای خود با افراد جامعه تعریف‌هایی را فرامی‌گیرند که گاه موافق و گاه مخالف با رفتارهای کج‌روانه است. به نظر او، اگر تعاریفی که کنشهای بزهکارانه در آن

قابل قبول است، با پشتوانه قوی تری نسبت به تعاریفی که مخالف با رفتارهای کچروانه است، ارائه شود و فرد در دفعات بیشتری با این تعاریف مواجه شود؛ احتمال اینکه مرتکب کچروی شود، بیشتر است. تحقق این وضعیت، مستلزم هم‌نشینی مستقیم فرد با کچروان و بزهکاران نیست. تحقق کچروی نیازمند جامعه‌پذیر شدن فرد در درون نظامی از ضدا ارزشهاست که راهنما و مشوق نقض هنجارهای جامعه است. ساترلند معتقد است رفتار مجرمانه عمدتاً در گروه‌های اولیه و به‌ویژه در گروه‌های همسال آموخته می‌شود (گیدنز، ۲۰۱۲). به‌طور کلی، احتمال داده می‌شود گروه همالان نقش محوری در شکل‌گیری رفتار انحرافی دارد. گروه همالان به خاطر اینکه مورد تأیید یکدیگر هستند و تأثیرپذیری و تأثیرگذاری زیادی از هم دارند، بر روی ارزشها و نگرش همدیگر تأثیر می‌گذارند و به‌گونه‌ای در اثر هم‌نشینی با یکدیگر نگرش یکسانی نسبت به مسائل پیدا می‌کنند. در ارتباط با مسئله ارتباط با جنس مخالف نیز، این فرایند صادق است. همالان در ایجاد رابطه با جنس مخالف نقش مؤثری دارند. به‌طوری‌که دانشجویان دختر و پسر به خاطر حضور در دانشگاه و سکونت در خوابگاه، زمان بیشتری را با دوستان خود سپری می‌کنند و تحت تأثیر همدیگر قرار می‌گیرند، برخی از دانشجویان دختر و پسر برای رقابت با دوستان، فشار همالان، چشم‌وهم‌چشمی، کم‌نیوردن در مقابل دوستان و... به سمت رابطه با جنس مخالف ترغیب می‌شوند.

بر اساس مفهوم فشار ساختاری که برگرفته از نظریه فشار ساختاری رابرت مرتن است، رفتارهای انحرافی نتیجه فشارهای جامعه است که بعضی مردم را وادار به کچروی می‌کند. از نظر مرتن، بجای اینکه پرسیده شود چرا افراد هم‌نوا می‌شوند، باید سؤال شود که آنان چرا ناهم‌نوا می‌شوند؟ به اعتقاد او، دو عنصر در ساختارهای اجتماعی - فرهنگی مهم است. این دو عنصر که در تحلیلها تفکیک‌ناپذیرند، در وضعیت عینی با یکدیگر درهم آمیخته‌اند و عبارت‌اند از: اهداف و وسایل. اهداف، یعنی هدفها، منظورها و علاقه‌هایی که

به‌وسیله فرهنگ جامعه تعریف و تعیین شده و برای همه اعضای جامعه یا بخشهایی از آن به‌صورت هدفیابی مشروع درآمده است. درواقع، اهداف، چارچوب مرجع آرمانی رفتار هستند که ارزش تلاش کردن دارند. وسایل نیز عنصر دوم ساختار فرهنگی‌اند که شیوه‌های پذیرفتنی رسیدن به این اهداف را تعیین، تنظیم و نظارت می‌کنند (ستوده، ۲۰۰۷). طبق نظریه فشار ساختاری، افراد مختلف برحسب تجربه‌های متفاوت زندگی و شیوه‌های متعدد اجتماعی شدن مسائل مختلفی را تحت عنوان فشار قلمداد و تجربه می‌کنند؛ شرایطی که برای فرد غیرقابل تحمل تلقی شده و برای او به‌عنوان یک اهرم فشار عمل می‌کند و برای رهایی از شرایط آزاردهنده و برای ارضای شرایط روحی و تخلیه روانی، اقدام به عمل می‌زند که برای جامعه به‌عنوان یک عمل انحرافی تعریف می‌شود. نبود شغل، فشار اقتصادی و نداشتن موقعیت ازدواج از جمله عواملی است که موجب می‌شود جوانان به سمت این نوع روابط و دوستیها بروند. در این فرایند، جامعه از یک‌طرف هدف را برای افراد مشخص کرده ولی ابزار و وسایل رسیدن به آن را از آنها سلب کرده است و در نتیجه آنها از طرق دیگر اهداف خویش را محقق و نیازهای خود را رفع می‌کنند. دانشجویان دختر و پسر غیربومی با پذیرش در دانشگاه مجبور به سکونت در خوابگاه می‌شوند و زندگی در جمع افرادی واجد فرهنگ و نگرشهای متفاوت باعث تأثیرپذیری از نوع نگرش آنها می‌شود؛ به‌طوری‌که اگر در زمان قبل از ورود به دانشگاه نوع نگرششان نسبت به رابطه با جنس مخالف منفی و یا سخت بود، پذیرش این نوع رابطه برای آنها با ورود به خوابگاه و دانشگاه سهل‌تر شده و به‌نوعی دید مثبت‌تری نسبت به آن خواهند داشت. از سوی دیگر، دانشجویان دختر و پسر در محیط خوابگاه و دانشگاه از کنترل خانواده دور شده و در محیط دانشگاه و خوابگاه نظارت و کنترل بر دانشجویان کمتر است و در نتیجه آنان به‌نوعی احساس آزادی بیشتری می‌کنند. ضمن اینکه دیدن روابط آزادانه هم‌اتاقیها و دوستان خود با جنس مخالف باعث ترغیب بیشتر آنان به درگیر شدن در این نوع رابطه می‌شود. بنابراین، احتمال داده می‌شود فشار ساختاری جامعه،

دانشگاه و خوابگاه می‌تواند زمینه ایجاد و گسترش رابطه با جنس مخالف در بین دانشجویان را فراهم آورد.

مفهوم تحول فرهنگی و ارزشی نیز از دیگر مفاهیم حساسی است که در این تحقیق برای کاوش در باب تجربه جنسیتی رابطه دانشجویان با جنس مخالف انتخاب و استعمال شده است. به حتم رابطه با جنس مخالف، خارج از چارچوب قواعد پذیرفته شده فرهنگی، نتیجه تحول فرهنگی است. این مفهوم که مبتنی بر نظریه «تحول فرهنگی و ارزشی» رونالد اینگلهارت است، به دنبال فهم چگونگی و چرایی تغییر و تحولات فرهنگی و ارزشها و نگرشهای جوامع است. اینگلهارت درباره تغییر فرهنگها بر این باور است که فرهنگ رویکرد مردم را در تطابق با محیطشان نشان می‌دهد و این رویکرد در بلندمدت به دگرگونیهای سیاسی، اقتصادی و تکنولوژی پاسخ می‌دهد. رویکرد نظریه‌پردازی او دو سطح نظام (ساختاری جامعه) و خُرد (افراد) را مورد نظر قرار می‌دهد (اینگلهارت، ۲۰۰۳). بدین شکل که تغییرات محیطی و کلان در ساختار و نظام اجتماعی، به دگرگونیهایی در سطح فردی منجر شده و این دگرگونیهای در سطح خُرد دارای پیامدهایی برای نظام اجتماعی است. توسعه اجتماعی-اقتصادی، تغییر اجتماعی و دموکراسی سه پدیده مجزا و درعین حال دارای وجوه بهم‌پیوسته‌ای هستند که باعث گسترش حق انتخاب انسانها می‌شوند. از این رو، تغییرات فرهنگی و ارزشی نقش بنیادین و حیاتی تری در تغییرات اجتماعی دارند. شایان ذکر است درحالی که تغییر ارزشهای بین فرهنگی با فرایندهای مدرنیزاسیون و پست مدرنیزاسیون در ارتباط است، اما ارزشهای بنیادین فرد حاصل جامعه‌پذیری و انعکاس شرایطی است که در دوران پیش از بزرگسالی فرد غالب بوده است (اینگلهارت و آبرامسون، ۱۹۹۴؛ اینگلهارت و ولزل، ۲۰۰۵). تغییرات نگرشی و ارزشی در ارتباط با معاشرت و دوستی دختر و پسر

1. Inglehart
2. Inglehart and Abramson
3. Inglehart and Welzel

پیش از ازدواج، یکی از نشانه‌ها و مؤلفه‌های تغییرات گسترده فرهنگی است که در جامعه در حال گذار ایران در حال شکل‌گیری است. با توجه به دیدگاه اینگلهارت، می‌توان گفت تحولات فرهنگی و جهانی‌شدن فرهنگ به دلیل ماهیت خود و با توجه به ساخت جمعیتی جوان ایران، می‌تواند نقش بسیار مهمی در تغییر نگرش و بازناندیشی تعاملات دو جنس ایفا کند. ابعاد مختلف جهانی‌شدن و تحولات فرهنگی به‌طور چشمگیری بر تغییر نگرش دانشجویان تأثیر می‌گذارد و در یک جمع‌بندی می‌توان گفت که در مقایسه با دهه‌های گذشته با یک دگرگونی فرهنگی در زمینه تعاملات دو جنس مواجهیم.

نظریه مبادله رابطه خارج از چارچوب قواعد پذیرفته‌شده فرهنگی با جنس مخالف را نوعی «مبادله» در نظر می‌گیرد. این نظریه معتقد است محیطی که رفتار در آن رخ می‌دهد (خواه اجتماعی و خواه فیزیکی) تحت تأثیر رفتار قرار می‌گیرد. طبق این نظریه، رفتار کنشگر در یک محیط (خواه اجتماعی و خواه فیزیکی) رخ می‌دهد و محیط تحت تأثیر رفتار کنشگر قرار می‌گیرد و بازخوردهای خاص خود را نسبت به آن رفتار از خود نشان می‌دهد. بازخورد محیطی این واکنش (مثبت، منفی و خنثی) بر رفتار بعدی کنشگر تأثیر می‌گذارد. اگر این واکنش برای کنشگر پاداش داشته باشد، احتمالاً همان رفتار در آینده در موقعیتهای مشابه تکرار می‌شود. اگر این واکنش برای کنشگر آسیب، تنبیه یا پیامد منفی داشته باشد، احتمال رخداد آن در آینده کم‌تر است. به‌طور کلی، نظریه مبادله اجتماعی بر سه فرض اساسی استوار است: ۱- رفتار اجتماعی، مجموعه‌ای از مبادلات است. ۲- افراد در مبادلات خود سعی می‌کنند پاداشها را افزایش دهند و هزینه‌ها را کم کنند. ۳- وقتی که افراد از دیگران پاداش دریافت می‌کنند، احساس می‌کنند که باید مقابله‌به‌مثل کنند و به آنها پاداش دهند (همان). بر اساس این نظریه، دانشجویان دختر و پسر با ارزیابی پاداشها و هزینه‌های مورد انتظار از رابطه دوستی با جنس مخالف، وارد این رابطه شده، رابطه را ادامه داده و یا از آن رابطه بیرون می‌آیند (ریترز، ۲۰۱۱)؛ بنابراین در نظریه مبادله، رفتار انسان بر مبنای الگوهای اقتصاد

و سود و زیان در بازار است؛ یعنی انسانها خواهان بیشترین پاداش و کم‌ترین هزینه هستند (اسکیدمور، ۲۰۰۶؛ کوزر، ۱۹۹۹).

فهم رابطه دانشجویان دختر و پسر با جنس مخالف، بر اساس مفاهیم جلوی صحنه و پشت صحنه که توسط اروینگ گافمن در نظریه نمایشی ابداع شده، نیز ممکن است. گافمن معتقد است افراد هنگام کنشهای متقابل با دیگران در تلاش‌اند تا آن جنبه‌هایی از خود را به نمایش بگذارند که مورد تأیید و پذیرش دیگران باشد و دیگران را تحت تأثیر قرار دهد. کنشگران امیدوارند خودی را که به حضار نشان می‌دهند، همان چیزی باشد که تمایل دارند به دیگران معرفی کنند؛ به عبارت دیگر، آنها علاقه‌مندند هویتی را بنا کنند که دیگران تأییدش کنند (جاروندی و فرقانی، ۲۰۰۹). گافمن به منظور گسترش نظریه خود، به شباهتهای میان اجرای روزانه افراد با نمایشنامه می‌پردازد و اجزای آن را بررسی می‌کند. او با تفکیک جلوی صحنه و پشت صحنه، مکان نقش بازی کردن افراد را نیز معین می‌کند. او در قالب مفهوم جلوی صحنه، میان محیط و نمای شخصی تمایز قائل می‌شود. محیط به صحنه فیزیکی گفته می‌شود که باید برای اجرای نقش کنشگران آماده باشد. معمولاً بدون این محیط، کنشگران نمی‌توانند ایفای نقش کنند؛ اما نمای شخصی به آن تجهیزات نمایش گفته می‌شود که حضار آنها را از آن اجراکنندگان می‌دانند و از آنها انتظار دارند این تجهیزات را در صحنه با خود حمل کنند. در ادامه، گافمن نمای شخصی را به قیافه و منش تقسیم می‌کند. قیافه شامل آن چیزهایی است که منزلت اجتماعی نمایشگر را به حضار نشان می‌دهد و منش به یاد حضار می‌آورد که چه نوع نقشی را باید از نمایشگر در موقعیت معین انتظار داشته باشند (ریتزر، ۲۰۱۱). بر اساس مفاهیم اقتباسی از نظریه نمایشی گافمن، احتمال داده می‌شود که در روابط دوستی بین دو جنس، افراد خود واقعی را به نمایش نمی‌گذارند، بلکه نوعی از خود را به نمایش می‌گذارند که موردپذیرش خود و دیگران است. به طوری که در این گونه روابط، دانشجویان رفتار، پوشش و لحن گفتاری متفاوت با خود واقعی خود دارند. همچنین،

برخی از دانشجویان هیچ اطلاع دقیقی از زندگی و محل سکونت خود به جنس مخالف خود نمی‌دهند و این عدم نمایش خود، یا به خاطر ترس از به‌خطرافتادن آینده خود بعد از قطع رابطه و یا به خاطر نارضایتی از خود واقعی و علاقه به نشان دادن خود موردعلاقه است.

روش

با توجه به اینکه هدف اصلی این پژوهش، مطالعه تفاوت تجربه زیسته دانشجویان دختر و پسر در رابطه با جنس مخالف است، بنابراین رویکرد این پژوهش کیفی و روش آن پدیدارشناسی بود. پدیدارشناسی را می‌توان هم یک جنبش فلسفی و یک روش تحقیق دانست که هدف اولیه آن، مطالعه مستقیم پدیدار و ذات یا جوهره پدیده‌هاست است، البته آن‌طور که آگاهانه و بدون آلودگی به پیش‌مفاهیم تجربه می‌شوند. پدیدارشناسی به‌عنوان روش تحقیق، به مطالعه نموده‌ها، تشریح ساختارهای تجربه زیسته و آگاهانه بدون ارجاع به نظریات، تفکر قیاسی-فرضی و فرضهای نظری پیشین اختصاص دارد (محمدپور، ۲۰۱۳). پدیدارشناسی بر تجربه آگاهانه و بدون پیش‌فرض زندگی روزمره متمرکز است؛ یعنی بر مطالعه جهان اجتماعی آن‌طور که هست، نه آن‌طور که محقق می‌خواهد باشد یا می‌خواهد آن را در قالب برخی فرضیه‌ها و متغیرها بیازماید. در تحقیقات کیفی دو اصل خیلی مهم وجود دارد که محقق باید رعایت کند: اصل اول، پرهیز از آسیب رساندن به شرکت‌کنندگان و اصل دوم، تحقیق بر پایه رضایت آگاهانه باشد (فلیک، ۲۰۰۹) که بر مبنای اصل اول محقق تلاش کرد تا اطلاعات شرکت‌کنندگان کاملاً محرمانه باقی بماند و اطلاعات مربوط به آنان به‌گونه‌ای مورد استفاده قرار گیرد که کسی قادر به شناسایی آنها نباشد؛ و بر مبنای اصل دوم نیز سعی محقق بر آن بود که با شرکت‌کنندگان در ارتباط با هدف و چرایی تحقیق صحبت شود و پس از فهم آنان از فرایند تحقیق، کسانی که تمایل و رضایت در پاسخگویی به سؤالات تحقیق داشتند، مصاحبه با آنان انجام گرفت؛ و در نتیجه افرادی که حاضر به

مصاحبه نبودند و محقق نیز از انجام این کار خودداری کرد. همچنین، به خاطر حساس بودن موضوع مورد مطالعه، اولین نمونه‌های دختر توسط برخی دوستان معرفی شدند و پس از جلب اعتماد و اطمینان آنها مصاحبه انجام شد و سپس با همکاری و معرفی این دانشجویان به مصاحبه‌شونده‌های جدید دست پیدا کرده و با آنها مصاحبه صورت گرفت. مصاحبه با نمونه‌های پسر هم با معرفی تعدادی از آنها توسط دوستان آغاز و ادامه یافت. در طی انجام مصاحبه‌ها، به دلیل دشواری جلب اعتماد دانشجویان دختر، اهتمام محقق بر تلاش حداکثری برای جلب اعتماد بود تا آنها بتوانند به راحتی از تجارب خود بگویند، اما در مورد دانشجویان پسر، این جلب اعتماد راحت تر صورت گرفت و آنها معمولاً با نگرانی و واکنش بسیار کمتری در تحقیق مشارکت کرده و اطلاعات لازم در زمینه موضوع پژوهش را در اختیار محقق قرار می‌دادند.

افراد مورد مطالعه شامل ۲ گروه از دانشجویان دختر و پسر خوابگاهی و غیرخوابگاهی شاغل در مقاطع کارشناسی و کارشناسی‌ارشد در دانشگاه خوارزمی بودند که با ۱۵ نفر از دانشجویان دختر و ۱۵ نفر از دانشجویان پسر (در کل ۳۰ نفر) مصاحبه عمیق با معیار اشباع نظری برای رسیدن به حجم نمونه انجام شد. روش نمونه‌گیری، نمونه‌گیری هدفمند با استراتژی گلوله برفی بود و برای تحلیل داده‌ها از تکنیک تحلیل تماتیک (مضمونی) استفاده شد. در خصوص ترکیب افراد مورد مطالعه بایستی گفت که دامنه سنی آنها شامل ۱۹ تا ۳۱ سال بود. ۸ نفر از دانشجویان دختر و پسر در مقطع کارشناسی (۵ نفر خوابگاهی و ۳ نفر غیرخوابگاهی) و ۷ نفر آنها در مقطع کارشناسی‌ارشد (۴ نفر خوابگاهی و ۳ نفر غیرخوابگاهی) شاغل به تحصیل بودند. ضمن اینکه به منظور فهم دقیق تر موضوع، دانشجویان نمونه پسر در مقطع کارشناسی از رشته‌های جغرافیا، تاریخ، تربیت بدنی، فیزیک اتمی، ادبیات عرب، عمران و در مقطع کارشناسی‌ارشد از رشته‌های روان‌شناسی، تربیت بدنی، علوم تربیتی، زمین‌شناسی، فیزیک، فلسفه و شیمی بودند. دانشجویان دختر نیز در مقطع کارشناسی از

رشته‌های جامعه‌شناسی، تاریخ، تربیت‌بدنی، فناوری اطلاعات، روانشناسی، تربیت‌بدنی و در مقطع کارشناسی‌ارشد از رشته‌های مشاوره، فیزیک، روانشناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه و تربیت‌بدنی بودند و درعین حال هر دو گروه از دانشجویان دختر و پسر از ترمهای متفاوت انتخاب شدند (جدول ۱).

جدول (۱) مشخصات نمونه مورد مطالعه

ردیف	جنسیت	سن	مقطع	رشته	ترم	محل سکونت	شهر	تحصیلات پدر	تحصیلات مادر
۱	مرد	۲۶	کارشناسی‌ارشد	روانشناسی	۴	خوابگاهی	کرمانشاه	دیپلم	دیپلم
۲	مرد	۳۲	کارشناسی‌ارشد	تربیت‌بدنی	۴	خوابگاهی	شیراز	لیسانس	دیپلم
۳	مرد	۲۷	کارشناسی‌ارشد	علوم تربیتی	۳	خوابگاهی	کرمانشاه	دیپلم	دیپلم
۴	مرد	۲۵	کارشناسی‌ارشد	زمین‌شناسی	۳	خوابگاهی	لرستان	راهنمایی	راهنمایی
۵	مرد	۳۱	کارشناسی‌ارشد	فیزیک	۳	غیرخوابگاهی	کرج	لیسانس	دیپلم
۶	مرد	۲۸	کارشناسی‌ارشد	فلسفه	۲	غیرخوابگاهی	تهران	لیسانس	لیسانس
۷	مرد	۲۶	کارشناسی‌ارشد	شیمی	۴	غیرخوابگاهی	کرمانشاه	لیسانس	دیپلم
۸	مرد	۲۱	کارشناسی	تربیت‌بدنی	۶	خوابگاهی	خوزستان	دیپلم	دیپلم
۹	مرد	۲۱	کارشناسی	جغرافیا	۳	خوابگاهی	مازندران	دیپلم	دیپلم
۱۰	مرد	۲۳	کارشناسی	جغرافیا	۶	خوابگاهی	همدان	دیپلم	راهنمایی
۱۱	مرد	۲۰	کارشناسی	تاریخ	۳	خوابگاهی	کرمانشاه	دیپلم	دیپلم
۱۲	مرد	۲۲	کارشناسی	تربیت‌بدنی	۷	خوابگاهی	کرمان	لیسانس	لیسانس
۱۳	مرد	۲۴	کارشناسی	فیزیک اتمی	۸	غیرخوابگاهی	تهران	دیپلم	دیپلم
۱۴	مرد	۲۱	کارشناسی	ادبیات عرب	۳	غیرخوابگاهی	کرج	لیسانس	لیسانس
۱۵	مرد	۳۲	کارشناسی	عمران	۶	غیرخوابگاهی	تهران	لیسانس	لیسانس

The Fields and Consequences of Friendship with the Opposite Sex...

ردیف	جنسیت	سن	مقطع	رشته	ترم	محل سکونت	شهر	تحصیلات پدر	تحصیلات مادر
۱۶	زن	۲۹	کارشناسی ارشد	روانشناسی	۴	خوابگاهی	اصفهان	دیپلم	ابتدایی
۱۷	زن	۲۶	کارشناسی ارشد	فیزیک	۴	خوابگاهی	اراک	دیپلم	دیپلم
۱۸	زن	۲۵	کارشناسی ارشد	مشاوره	۳	خوابگاهی	اهواز	دیپلم	دیپلم
۱۹	زن	۲۸	کارشناسی ارشد	جامعه‌شناسی	۲	خوابگاهی	کرمانشاه	دیپلم	دیپلم
۲۰	زن	۲۴	کارشناسی ارشد	فلسفه	۲	غیر خوابگاهی	تهران	لیسانس	دیپلم
۲۱	زن	۲۷	کارشناسی ارشد	تربیت بدنی	۴	غیر خوابگاهی	کرج	لیسانس	لیسانس
۲۲	زن	۲۵	کارشناسی ارشد	تربیت بدنی	۴	غیر خوابگاهی	کرج	لیسانس	دیپلم
۲۳	زن	۱۹	کارشناسی	جامعه‌شناسی	۳	خوابگاهی	مازندران	دیپلم	دیپلم
۲۴	زن	۲۳	کارشناسی	تاریخ	۴	خوابگاهی	یزد	دیپلم	دیپلم
۲۵	زن	۲۰	کارشناسی	تربیت بدنی	۳	خوابگاهی	کاشان	دیپلم	سیکل
۲۶	زن	۲۲	کارشناسی	فناوری اطلاعات	۶	خوابگاهی	کرمان	دیپلم	لیسانس
۲۷	زن	۲۳	کارشناسی	تربیت بدنی	۴	خوابگاهی	شمال	لیسانس	دیپلم
۲۸	زن	۲۲	کارشناسی	روانشناسی	۶	غیر خوابگاهی	تهران	لیسانس	لیسانس
۲۹	زن	۲۰	کارشناسی	فناوری اطلاعات	۴	غیر خوابگاهی	مازندران	لیسانس	دکتر
۳۰	زن	۲۲	کارشناسی	تربیت بدنی	۶	غیر خوابگاهی	تهران	لیسانس	لیسانس

یافته‌ها

در استخراج و نمایش یافته‌ها، به تفکیک دانشجویان دختر و پسر، ابتدا کدهای اولیه از داخل متون مصاحبه برای فهم عمیق‌تر آنها استخراج شدند. در مرحله بعدی که مقوله‌بندی کدهای اولیه و تشکیل تم فرعی بود، این تمها از دل کدهای اولیه بیرون کشیده شدند و در دسته تم فرعی قرار گرفتند. در مرحله آخر یعنی تشکیل تم اصلی، مفهوم کلی و انتزاعی برداشت شده از تمهای فرعی احصا و برجسب‌گذاری شدند. نتیجه پیمودن این مراحل، ۳۲۳ کد اولیه، ۱۰۴ تم فرعی و ۱۶ تم اصلی بود که در این قسمت به مهم‌ترین یافته‌های مرتبط با موضوع این نوشتار اشاره می‌شود.

در یک جمع‌بندی کلی و یک نگاه اجمالی به روابط میان دانشجویان دختر و پسر می‌توان به برخی از تفاوتها و تمایزات جنسیتی میان دانشجویان دختر و پسر اشاره کرد. همان‌طور که در جدول شماره (۲) ملاحظه می‌شود، این تمایزات در قالب ۶ تم مختلف دسته‌بندی شدند که شامل درک از دوستی و رابطه دوستی، انگیزه رابطه، عوامل زمینه‌ساز، ویژگیهای دوستی، پیامدهای رابطه و سنخ‌بندی رابطه است و در ادامه به توضیح هر یک پرداخته می‌شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول (۲) تفاوت جنسیتی رابطه دانشجویان با جنس مخالف

ویژگیها	تم اصلی	جنسیت	معیارها
تصور روابط عاشقانه و رمانتیک از رابطه با جنس مخالف	دوستی رمانتیک	دختر	درک از دوستی و رابطه دوستی
تصور لذت‌گرایی و تفریح از دوستی با جنس مخالف	دوستی لذت‌گرایانه	پسر	
تصور سکسوالیته و جنس‌گرایانه از دوستی با جنس مخالف	دوستی به‌عنوان امر جنسی		
برجستگی بُعد عاطفی دختران	رابطه عاطفی	دختر	انگیزه رابطه
اهمیت ملاک پول در روابط	رابطه اقتصادی		
اهمیت داشتن و علاقمند بودن به ختم‌شدن روابط به ازدواج	رابطه ازدواج‌محور		
اولویت داشتن نیاز جنسی در شکل‌گیری روابط	رابطه جنسی	پسر	عوامل زمینه‌ساز رابطه
لذت‌گرایی پسران و شکل‌گیری روابط با هدف تفریح	رابطه لذت‌گرایانه		
تأثیرگذار بودن تنشهای خانوادگی و کمبود عاطفی	جو خانوادگی	دختر	
تأثیرگذار بودن محیط خوابگاه و عدم کنترل محیط خوابگاه	فشار هنجاری خوابگاه		
باز بودن فضای دانشگاه و تأثیرپذیری از محیط	فشار هنجاری دانشگاه	پسر	

ویژگیها	تم اصلی	جنسیت	معیارها
عدم نمایش خود واقعی در روابط نقش بازی کردن دختران در روابط و دادن اطلاعات نادرست در مورد خود واقعی	خود کاذب	دختر	ویژگیهای دوستی
از جان مایه گذاشتن در روابط	غوطه‌وری در عشق		
دوام نداشتن و تنوع‌طلبی در روابط	ناپایداری روابط	پسر	
نداشتن تعهد در روابط و نپذیرفتن هیچ‌گونه مسئولیتی در روابط خود	بی تعهدی در روابط		
فشار روحی و افسردگی ناشی از قطع رابطه به خاطر ظریف و احساسی بودن دختران	افسردگی	دختر	پیامدهای رابطه
مشغله فکری و ذهنی دختران در رابطه به خاطر حساسیت به نوع رفتار	درگیری فکری و ذهنی		
اعتماد نداشتن به خود برای ازدواج و احتمال خیانت در زندگی آینده به خاطر میل به تنوع‌طلبی	عدم اعتماد به خود برای ازدواج		
عدم اعتماد به دختران برای ازدواج و سخت شدن انتخاب همسر و اعتماد به او	بدبینی و بی‌اعتمادی نسبت به انتخاب همسر (سخت شدن انتخاب همسر)	پسر	
تندر و بی‌رحمی نسبت به دختران به خاطر تجربه روابط قبلی	عقده و بی‌رحمی نسبت به دختران		

۱- درک از رابطه دوستی

دانشجویان دختر و پسر هرکدام درک متفاوتی از رابطه با جنس مخالف داشتند که تا حدودی این درک با انگیزه ورود آنان به رابطه در ارتباط بوده است. به طوری که حجم زیادی از دختر درک رمانتیک و عاشقانه‌ای از رابطه با جنس مخالف داشته و از این رابطه عشق و علاقه زیاد را تجسم می‌کردند. یکی از دختران در مقطع کارشناسی در هنگام توصیف درک خود از رابطه دوستی با جنس مخالف، از همزادی رابطه دوستی و عشق زیاد با یکدیگر گفته است:

- «وقتی کلمه دوستی با جنس مخالف رو می‌شنوم بیشتر عشق و علاقه زیاد به ذهنم می‌رسه. یکی که باشه و از جون و دل بخوادت» (زن، ک، غیرخوابگاهی).

دانشجویان دختر بیشتر میل به دوستیهای رمانتیک، درحالی که بخش زیادی از دانشجویان پسر از رابطه با جنس مخالف تصور لذت‌گرایانه و تفریح‌گونه داشتند. دانشجویان پسر اشاره داشتند که با شنیدن کلمه دوستی با جنس مخالف، بیشتر گذراندن فراغت (تفریح، خوش‌گذرانی و بیرون رفتن و...) به ذهنشان می‌رسد:

- «وقتی کلمه دوستی با جنس مخالف رو می‌شنوم، چیز خاصی به ذهنم نمی‌رسه، بیشتر خوش‌گذرونی و خندیدن به ذهنم می‌رسه» (مرد، ک، خوابگاهی).

- «وقتی کلمه دوستی با جنس مخالف رو می‌شنوم، اولین چیزی که به ذهنم می‌رسه، تفریح و خوش‌گذرانی، رفتن به شمال به صورت آکپبی با دختراس» (مرد، ک، غیرخوابگاهی).

برخی دیگر از دانشجویان پسر رابطه با جنس مخالف را به‌عنوان امر جنسی در نظر گرفتند که این نوع درک را می‌توان به انگیزه ورود آنان به رابطه با جنس مخالف که بیشتر به دنبال تفریح و لذت و رفع نیاز جنسی خود در رابطه بودند، برمی‌گردد.

- «وقتی کلمه دوستی با جنس مخالف رو می شنوم، فقط سکس به ذهنم می رسه» (مرد، ک، غیرخوابگاهی).
- «وقتی که کلمه دوستی با جنس مخالف رو می شنوم، بیشتر رابطه نزدیک و بیشتر رابطه جنسی به ذهنم می رسه» (مرد، ک، خوابگاهی).

۲- انگیزه رابطه

انگیزه ورود به رابطه دوستی با جنس مخالف در بین دختران و پسران متفاوت است و هرکدام از آنها اهداف خاصی را در ورود به این رابطه دنبال می کردند. تحلیل متن مصاحبه‌ها نشان داد که دانشجویان دختر به دنبال روابط عاطفی، ازدواج محور و اقتصادی بوده و در ورود به این رابطه، چنین انگیزه‌هایی را تعقیب می کردند.

- «بیشتر به خاطر نیاز عاطفی که همیشه باهام بود، وارد رابطه شدم. از سن ۱۴ و ۱۵ سالگی این نیاز عاطفیم خیلی زیاد بود، ولی با کسی وارد رابطه نشدم؛ یعنی نشد که بشم، ولی الان تو رابطه هستم و واقعاً به احساساتم توجه می شه» (زن، ک، خوابگاهی).

دانشجوی دختر دیگری هم از نیاز به توجه و دوست داشته شدن و عدم ابراز علاقه توسط نزدیکان به عنوان انگیزه ورود به رابطه دوستی با جنس مخالف می گوید:

- «من نیاز به توجه داشتم، یکی که کل تمرکزش رو من باشه، یکی که منو ببینه، تغییراتم برآش مهم باشه، بهم ابراز علاقه کنه، همیشه بهم بگه دوست دارم، هیچ وقت کسی نه خونواده و نه دوستی داشتم این نیازمو برطرف کنه و همیشه این نیاز رو تو خودم می دیدم» (زن، ک، غیرخوابگاهی).

دانشجویان دختر خوابگاهی و غیرخوابگاهی، در روابط عاشقانه خود به نحوی غرق شده که حاضر به پاسخگویی به هر خواسته طرف مقابل خود هستند و به دلیل شدت عشق و علاقه به بکارت در برابر عشق و علاقه آنان چندان اهمیتی ندارد و حاضر به تن دادن به رابطه جنسی هستند.

- «اوایل آشنایی هیچ‌وقت فکرشم نمی‌کردم رابطه‌مون آن‌قدر خوب پیش بره که حتی نتونم ی روز بی‌خبر ازش باشم و این‌قدر دوسش داشته باشم که خواسته‌های اونو مقدم به خواسته‌های خودم بدونم چون این‌قدر بهش اعتماد دارم که می‌دونم بدمو نمی‌خواد، حتی تو رابطه جنسی حتی با وجود اینکه این روابط برام سخته و تا قبل از اونم نداشتم ولی آه حرفی از این مسائل پیش می‌ومد حتی خودم تمایل داشتم یعنی همه چی رو با اون می‌خواستم حتی رابطه جنسی رو» (زن، ک، غیرخوابگاهی)

این در حالی است که دانشجویان پسر بسیار کمتر تجربه این نوع دوستی را دارند.

- «وقتی دیدم مَث بقیه دخترا نیست که اهل تیغ زدن باشه و منو فقط به خاطر پول بخواد کم‌کم بهش اعتماد کردم و رابطه با اون فراتر از سکس بود برام. به خاطرش با خیلای دیگه که رابطه داشتم قطع کردم و تنها کسی که باهاش رابطه داشتم فقط اون بود. اون‌قدر دوسش داشتم که برای من بودن باهاش لحظه‌شماری می‌کردم» (مرد، ک، خوابگاهی)

یکی دیگر از دانشجویان دختر در مقطع کارشناسی می‌گوید با انگیزه اقتصادی وارد رابطه شده و تمام وسایل موردنیازش (از خوراک و پوشاک و موبایل و...) توسط جنس مخالف تهیه شده است.

- «من به خاطر مسائل اقتصادی زیاد شده که رفتم سمت یه پسر و اولین ملاکم آینه که پسر پول داره یا نه، من کلاً شاید کل هزینه‌هامو دوست پسر ام می‌دن، این گوشی که دستمه و طلائی که گردنمه و لباسمو کلاً دوست پسر ام برام تهیه می‌کنن» (زن، ک، خوابگاهی).

بخش زیادی از دانشجویان دختر هدف اصلی خود در برقراری رابطه را رفع نیاز عاطفی و ازدواج می‌دانستند و از طریق دوستی با جنس مخالف سعی در برطرف کردن نیازهای عاطفی خود داشته‌اند و یا با نیت ازدواج وارد رابطه شده‌اند. از طرفی، انگیزه جنسی در

ورود دانشجویان دختر به رابطه با جنس مخالف، یا نقش نداشته و یا نقش بسیار ضعیفی داشته است. در مواردی هم که انگیزه جنسی نقش داشته، این انگیزه صرفاً ابزاری بوده و دانشجویان دختر از انگیزه جنسی برای کانالیزه کردن رابطه به سمت ازدواج استفاده می‌کردند؛ بنابراین، بخشی از دانشجویان دختر برای حفظ رابطه و ختم شدن رابطه به ازدواج به رابطه جنسی تن می‌دادند. دانشجویی دختر در این ارتباط می‌گوید:

- «چون من با پسری که بودم می‌گفت رابطه سکس می‌خواد و گفت اگر رابطه نداشته باشی رابطه قطع می‌شه و من دوستش داشتم و می‌خواستم که ازدواج کنیم و هر چی می‌خواست برآورد می‌کردم» (زن، ک، خوابگاهی).

بخش زیادی از دانشجویان دختر در روابط خود با نیت ازدواج وارد رابطه شده‌اند و بیشتر گرایش به دوستیهای ازدواج‌محور داشته و در دوستیهای خود سعی در هدایت رابطه به سمت ازدواج داشته‌اند.

- «قبلاً دوره کارشناسی به خاطر دوستی کوتاه‌مدت وارد رابطه شدم ولی الان که ارشدم دیگه نه. الان هم که وارد رابطه شدم فقط با نیت ازدواج بوده چون سنم بالاتر رفته و جای ریسک کردن نیس» (زن، ک، خوابگاهی)

این در حالی است که حجم بسیار کمتری از دانشجویان پسر در روابط خود با نیت ازدواج وارد رابطه شده‌اند که عموماً دانشجویان مقطع ارشد بوده‌اند.

- «ترجیح می‌دم با کسی که خودم نسبت بهش شناخت دارم ازدواج کنم تا اینکه مامانم یه عکس دختری رو نشونم بده بگه این خوبه! آدم با دید باز وارد رابطه بشه خیلی بهتره تا اینکه دیگران برآش تصمیم بگیرن، به همین خاطر رابطه الانم فعلاً قصدم ازدواجه» (مرد، ک، خوابگاهی)

در مقایسه با دختران، دانشجویان پسر بیشتر با انگیزه رفع نیاز جنسی و لذت‌گرایی وارد رابطه با جنس مخالف شده بودند. بخشی دیگر از دانشجویان پسر نیز دوستی را به‌عنوان

ابزاری برای تفریح و خوش‌گذرانی می‌دانستند. برای نمونه، یکی از دانشجویان پسر در مقطع کارشناسی‌ارشد در مورد انگیزه ورود خود به رابطه با جنس مخالف می‌گوید تنها انگیزه او، رفع نیاز جنسی بوده است و اولین رابطه جنسی او، با یک زن مطلقه در زمان کارشناسی بوده است:

- «من رابطه جنسی زیاد داشتم. من از ترم ۱ و ۲ دانشگاه وارد دوستی شدم. اولین دوستی هم که داشتم، یک زن مطلقه بود و فقط و فقط برای رفع نیاز جنسی بود (مرد، ک، خوابگاهی)».

- «فقط و فقط برای تفریح سرگرمی و خوش‌گذرونی بود، وگرنه اصلاً جدی وارد رابطه نمی‌شدم» (مرد، ک، خوابگاهی).

در مجموع بخش زیادی از دانشجویان پسر خوابگاهی و غیرخوابگاهی با نیت رفع نیاز جنسی وارد رابطه شده و بیشتر به دوستیهای هم‌باشی گرایش داشته‌اند که این نوع دوستیها عموماً در بین دانشجویان پسر شایع بوده، عمر آنها کوتاه بوده و هدف از شکل‌گیری رابطه برای هر دو طرف واضح است. عموماً دانشجویان پسر تجربه رابطه جنسی عمیق را داشته‌اند.

- «وقتی نیاز جنسی تو بدن آدم به صورت غریزی وجود داره باید بهش جواب داده بشه، میل به جنس مخالف هم چیزیه که تو وجود زن و مرد هستش ولی الآن با وجود شرایط سختی که خانواده‌ها واسه ازدواج در نظر میگیرن امکان ازدواج واسه ما جور نیس مجبوریم به یه طریقی به این نیاز جواب بدیم، من هم خودم هم دوستام با کسایی که آشنا میشم که بیشتر زنان در مورد نوع رابطه باهم حرف می‌زنم اوکی بود خوب باهم میمونیم» (مرد، ک، خوابگاهی)

۳- عوامل زمینه‌ساز

عوامل زمینه‌ساز مختلفی باعث ترغیب دانشجویان دختر و پسر به سمت رابطه با جنس مخالف می‌شوند که طبق مصاحبه‌های انجام‌شده، مهم‌ترین آنها در بین دانشجویان دختر، جو و فضای خانوادگی (کمبود عاطفی، زیادبودن تعداد جمعیت خانواده، تنش‌های خانوادگی و...) بوده است. بخشی از دانشجویان دختر خوابگاهی و غیرخوابگاهی باتوجه به روحیه حساس و قوی بودن بعد عاطفی در آنها، به دلیل مشکلاتی که در خانواده داشته و مورد بی‌مهری و بی‌توجهی خانواده قرار گرفته‌اند، بیشتر از پسران به سمت رابطه با جنس مخالف کشیده شده‌اند. یکی از دانشجویان دختر در مقطع کارشناسی معتقد است در خانواده به خاطر تعداد زیاد جمعیت مورد توجه کسی نبوده و به‌نوعی دچار کمبود محبت در خانواده بوده و امکان تفریح و گذراندن فراغت جذابی در خانه نداشته‌اند، اما ورود به یک شهر بزرگ و جذابیت‌های شهری و افرادی از جنس مخالف خود که به او توجه کنند و به او مهر بورزند و درعین حال نیازهای تفریحی او را رفع کنند، باعث شد تا جذب جنس مخالف شود؛ چون احساس می‌کرد جنس مخالف و یک غریبه بسیار بهتر از خانواده خود او را درک خواهد کرد. وی معتقد است چه‌بسا اگر نیازهای او (محبت، توجه، تفریح و...) توسط خانواده رفع می‌شد، به سمت رابطه با جنس مخالف کشیده نمی‌شد:

- «تو خانواده خودمون چون جمعیت تعدادمون زیاد بود، یعنی کسی آدم حسابمون نمی‌کرد، ولی او مدم اینجا رفتار و احترام پسرارو نسبت به خودم دیدم، اول باورم نمی‌شد، گفتم خدایا، یعنی یکی هست ما رو هم ببینه، منم جذبشون شدم. تو خونه خودمون اصلاً تفریح نمی‌رفتیم، ولی وقتی اینجا بیرون و تفریح رفتیم، خیلی باحال بود و جالب بود وقتی که جلوی ماشین می‌نشستم یه حالی دیگه‌ای داشت، چون قبلاً تجربه تفریح رو نداشتم، وقتی رفتیم، دیگه خوشم اومد و بیشتر دوست داشتم که برم سمت این روابط. شاید اگر قبلاً این تجربه‌ها رو داشتم، وارد این روابط نمی‌شدم» (زن، ک، خوابگاهی).

از طرفی، به تبعیت از نظریه فشار ساختاری مرتن، قطعاً بخشی از عوامل زمینه‌ساز درگیری دانشجویان به‌ویژه دختر در رابطه با جنس مخالف، فشارها و محدودیتهای هنجاری است که در ساختارهای جامعه نهادینه شده و همواره با تابوسازی رابطه با جنس مخالف، آن را به‌عنوان امری خواسته و مطلوب جلوه می‌دهد. یکی دیگر از دانشجویان دختر در این زمینه اشاره می‌کند که تابوسازی رابطه با جنس مخالف در گرایشش به سمت جنس مخالف مؤثر بوده است. از نظر او، تفکیک‌هایی که در بازی، در مدرسه و در سایر فضاهایی که برای او به وجود آورده بودند، باعث کشش بیشتر وی به سمت جنس مخالف شده است.

فشار هنجاری خوابگاه یکی دیگر از عوامل زمینه‌ساز دوستی با جنس مخالف در بین دانشجویان دختر بوده است. همان‌طور که گفته شد، دوری از خانواده، احساس آزادی، کنترل کم در خوابگاه، کسالت‌آور بودن محیط و تأثیرگذاری هم‌اتاقی از جمله عوامل محیطی خوابگاه است که زمینه درگیری و هدایت هرچه بیشتر دانشجویان دختر، نسبت به دانشجویان پسر، به سمت این رابطه است. یکی از دانشجویان در مقطع کارشناسی ارشد معتقد است که دوری از خانواده و محیط خوابگاه بر دوستی وی با جنس مخالف تأثیرگذار بوده است. وی معتقد است قبل از ورود به دانشگاه آزادی چندانی نداشته و به‌نوعی کنترل می‌شده است و خانواده وی مخالف دوستی وی با جنس مخالف بوده‌اند، ولی با آمدن به دانشگاه و سکونت در خوابگاه، احساس آزادی کرده و وارد رابطه دوستی شده است.

- «دوری از خانواده‌ام و خوابگاهی بودنم خیلی تأثیر داشته روی گرایش به سمت این روابط. وقتی از خانواده اومدم بیرون و آزادی که قبلاً نداشتم رو تو دانشگاه پیدا کردم، خانواده‌ام بسته بودن و خیلی بدشون می‌اومد که وارد رابطه بشم و اصلاً براشون پذیرفته نبود وارد این روابط بشم. ولی وقتی اومدم بیرون، شدید رفتم تو این رابطه که بیشتر مربوط به دوران کارشناسیه، هرچند الانم هستم ولی اون موقع بیشتر بود» (زن، ک، ا، خوابگاهی).

- «تو خوابگاه همه هم اتا قی ام دوست دختر داشتند و همش تعریف می کردند رفتیم بیرون رفتیم فلان کردیم خوب من که نداشتم یه جورایی احساس می کردم از شون عقب ام مگه من چیم از بقیه کمتره و خونواده ام هم که نیستن بگن نکن با یکی دوست شدم و بعد از اون دوستی برام راحت تر شد» (مرد، ک، خوابگاهی).

محیط دانشگاه به دلیل دور و جدا بودن از محیط خانواده معمولاً محیط بازتری نسبت به دوران قبل از دانشگاه یعنی مدرسه و خانواده محسوب می شود و دانشجویان پسرکه اکثراً در سن آغاز جوانی و شروع شکل گیری احساسات و عواطف و نیاز به مسائل جنسی قرار دارند چنین محیطی می شوند که در آن دیگر از تفکیکها و مرزبندیهای که قبل از در خانواده و مدرسه تجربه کرده اند، خبری نیست، لذا کشش به سمت جنس مخالف در چنین فضای به اصطلاح بازتری یک امر طبیعی محسوب می شود. یکی از دانشجویان پسر در مقطع کارشناسی معتقد است، فضای دانشگاه بسیار باز است و این موضوع در گرایش به رابطه با جنس مخالف بسیار تأثیر گذار است. امروزه فضای دانشگاه به گونه ای شده که رقابت بر سر دوستی با جنس مخالف است:

- «فضای دانشگاه خوارزمی واقعاً زیاد بازه و بنظرم در شو تخته کنن، با خیابون فرقی نداره، دانشگاه یه جوری شده که چشم همه دنبال دختره مخصوصاً رقابتا زیاد شده و یسری کانال هم تازه زدن، خوارزمی تویترو کرش که الان رقابت تو اونا زیاد شده ولی من که عین خیالم هم نیس و من عادی ام تو این فضا ولی واقعاً الان زیاد شده برا بقیه» (مرد، ک، غیر خوابگاهی).

- «فضای دانشگاه بنظر من خیلی یعنی فوقالعاده زیاد تأثیر داره تو شکل گیری رابطه ها مخصوصاً تو زمان کارشناسی حتی فضای شهر خیلی خیلی تأثیر میزازه تو رابطه ها به نظر من حتی رشته دانشجویها هم خیلی تأثیر داره مثلاً تو هر دانشکده ای ای یه طرز تفکر خاصی وجود داره مثلاً فلان دانشکده اینطورین دانشکده هنر و معماری اینا دیدشون بازتره راحت تر» (مرد، ک، خوابگاهی).

۴- ویژگیهای دوستی

نتایج مصاحبه‌ها نشان داد که رابطه دانشجویان دختر و پسر با جنس مخالف دارای ۶ ویژگی مهم است. به طوری که بخشی از دانشجویان دختر در روابطی که با جنس مخالف داشتند، خود کاذب را به نمایش می‌گذاشتند و در روابط خود به نوعی نقش بازی می‌کردند. آنها در رابطه با جنس مخالف، رفتار، پوشش و لحن گفتاری متفاوت با خود واقعی دارند. برخی از این افراد هیچ‌گونه اطلاع دقیقی از زندگی و محل سکونت خود به جنس مخالف خود نمی‌دهند و این عدم نمایش خود، یا به خاطر ترس از به‌خطرافتادن آینده بعد از قطع رابطه یا نارضایتی از خود واقعی و علاقه به نشان‌دادن خود مورد علاقه و مطلوب است. یکی از دانشجویان دختر می‌گوید در دوستیهای خود با جنس مخالف به هیچ‌وجه خود واقعی را به آنان نشان نداده است. وی می‌گوید به خاطر ترس از اینکه در آینده از اطلاعاتی که در مورد خود به آنها می‌دهد، بر علیه‌اش استفاده کنند و یا به او آسیب برسانند، هرگز اطلاعات درستی در مورد هویت و مکان زندگی خود به آنها نمی‌گفته است:

- «ولی وقتی با پسر می‌رفتم بیرون، اصلاً خود واقعی‌مو نشون نمی‌دادم. اصلاً به چیزای می‌گفتم که خودم به خودم می‌خندیدم، هیچوقت خونه واقعیم کجاست که نمی‌گم، چونکه من کوچک‌ترین اطلاعاتی که بهش می‌دادم، ممکن بود به ضرر خودم ازش استفاده کنه، آدم نقش بازی می‌کنه» (زن، ک، خوابگاهی).

یکی دیگر از ویژگیهای دوستی، غوطه‌وری در عشق است. در ارتباطی که بین دختران و پسران شکل می‌گیرد، دختران به خاطر روحیه عاطفی و احساسی‌شان، در رابطه با جنس مخالف بسیار بیشتر از پسران درگیر رابطه رمانتیک می‌شوند و به خاطر علاقه‌ای که به طرف خود دارند، گاهی حتی تن به برقراری رابطه جنسی می‌دهند.

یکی از ویژگیهای دوستی پسران، ناپایداری روابط است. دانشجویان پسر در روابط خود بعد از مدتی از رابطه سرد و دلزده می‌شدند. آنان بر این عقیده بودند که بعد از مدتی، رابطه

آن هیجان اول را برای آنها ندارد و برخی دیگر معتقد بودند یکسری از روابط بعد از مدتی چیز جدیدی برای یادگیری ندارد و بنابراین رابطه را قطع می‌کردند. این درحالی است که روابط دختران به نسبت پسران پایدارتر بود و بخشی از این نشان از روحی ه تنوع‌طلبی پسران نسبت به دختران داشت. یکی از دانشجویان پسر در ارتباط با این مقوله می‌گوید دوستی‌هایی که داشت، به خاطر هیجان رابطه بود و در نتیجه وقتی رابطه هیجانش را از دست می‌داد، رابطه را قطع می‌کرد:

- «کلاً اخلاقم یه جوریه، اصلاً نمی‌تونم درازمدت با کسی بمونم، اصلاً نمی‌تونم، دوستی‌هام بیشتر از ۳ یا ۴ ماه بیشتر طول نمی‌کشه، چون یه هیجان بوده و بعدش فروکش شده و توی اکثر رابطه‌هایی که بودم، خودم اونا رو کات کردم» (مرد، ک، غیرخوابگاهی).

یکی دیگر از ویژگی روابط دوستی پسران، بی‌تعهدی در روابط است که بخش زیادی از دانشجویان پسر (خوابگاهی و غیرخوابگاهی) به دلیل نداشتن شرایط ازدواج و نگاه تفریح‌گونه، در روابط خود تعهدی نداشتند و برخی دیگر اساساً اعتقادی به تعهد در روابط دختر و پسر نداشتند و برخی نیز بر این باور بودند چون دختران در رابطه خود تعهدی ندارند، پسران هم دیگر تعهدی به روابط ندارند. یکی از دانشجویان پسر در مقطع کارشناسی ارشد معتقد است صرفاً برای نفس رابطه با جنس مخالف دوست می‌شده است و تعهدی به روابط خود نداشته و اینکه شرایط ازدواج را نداشته است:

- «فقط دوست داشتم که با یکی باشم و تعهدی به این رابطه نداشته باشم، چون موقعیت ازدواج رو نداشتم» (مرد، ک. ا، خوابگاهی).

دانشجوی پسر دیگری از غیرواقعی بودن تعهد در این روابط می‌گوید:

- «اصلاً به تعهد اعتقادی ندارم، تعهد به نظر من غیرواقعیه، یه مدت فقط باهمیم، خوشیم» (مرد، ک، ا، خوابگاهی).

البته در دختران، بی‌تعهدی در رابطه، صورت دیگری داشته است. این بی‌تعهدی بیشتر با انگیزه اقتصادی و مالی عجین شده بود. به طوری که سیالیت و بی‌تعهدی رابطه دختران با جنس مخالف به دلیل آن بود که انگیزه این بخش از دختران از ورود به رابطه، انگیزه اقتصادی و مالی بود و وقتی این انگیزه و نیاز مربوطه برطرف می‌شد، دیگری پایبندی به تعهد رابطه موضوعیت نمی‌داشت و رابطه از بین می‌رفت. یکی از دانشجویان دختر در رابطه با شکل بی‌تعهدی خود به رابطه با جنس مخالف چنین می‌گوید:

- «تعهدی به رابطه‌ام ندارم، من فقط تا زمانی دانشجویم، یکی نیاز مالی مو رفع کنه، بعدش تمام» (زن، ک، خوابگاهی).

۵- پیامدهای رابطه

رابطه با جنس مخالف، جدا از تداوم و یا قطع آن، پیامدهای مثبت و منفی زیادی برای دانشجویان دارد که طبیعی است پیامدهای آن در صورت قطع رابطه شدت بیشتری می‌یابد. به هر روی، افسردگی، درگیری فکری و ذهنی و بی‌اعتمادی به خود برای ازدواج از پیامدهای شایع رابطه با جنس مخالف برای دانشجویان دختر است و این پیامدها در پسران نیز به شکل بدبینی و بی‌اعتمادی نسبت به انتخاب همسر (سخت شدن انتخاب همسر) و عقده و بی‌رحمی نسبت به دختران بروز می‌کند. به عنوان نمونه، از جمله مهم‌ترین پیامدهای منفی رابطه بین دانشجویان دختر و پسر، می‌توان به افسردگی دختران بعد از قطع رابطه اشاره کرد که طبق مصاحبه‌ها، دانشجویان دختر بیشتر از متناظر پسر در اثر قطع و ناکامی روابط خود دچار افسردگی شده و طول درمان افسردگی آنان بیشتر بوده است. یکی از دانشجویان دختر در مقطع کارشناسی می‌گوید بعد از تجربه شکست عشقی در سن پایین و قطع شدن رابطه، به مدت ۶ ماه دچار افسردگی شدید شده است.

- «شکست عشقی رو از سن ۱۵ سالگی خوردم و ۲ سال درگیر اون رابطه بودم. ۶ ماه

اول خیلی ناراحت بودم و شادی اصلاً نداشتم» (زن، ک، غیر خوابگاهی).

مشغله فکری و ذهنی، از دیگر پیامدهای رابطه با جنس مخالف است که بر اساس مصاحبه‌ها بیشتر گریبان‌گیر دانشجویان دختر بوده است. آنان بر این باور بودند در طول مدت دوستی بسیار به رابطه و نتیجه آن فکر کرده و آرامش ذهنی چندانی ندارند، درحالی‌که دانشجویان پسر مشغله فکری چندانی نسبت به رابطه خود نداشته‌اند. دیگر دانشجوی دختر در مقطع کارشناسی می‌گوید به خاطر رابطه‌ای که داشته است، مشغله فکری زیادی برای او به وجود آمده است؛ به طوری‌که از بسیاری کارهای خود نمی‌توانسته انجام دهد.

- «ذهنت مشغوله و همیشه درگیری ذهنی داری، از خیلی از کارات می‌مونی، یعنی اینقد به این پسر جواب پس می‌دی به خونوات جواب پس نمی‌دی» (زن، ک، خوابگاهی).

اما در مقابل، عمده دانشجویان به خاطر تجربه روابط متعدد تنوع طلب شده و کمتر پیش آمده که مدت زمان طولانی رابطه خود با یک نفر از جنس مخالف را حفظ کنند و به همین دلیل دچار نوعی بی‌اعتمادی به خود در امر ازدواج شده‌اند. بخشی از پسران معتقد بودند اگر در زمان آینده ازدواج کنند، احتمال خیانت به همسر خود را خواهند داشت، به همین دلیل چندان میلی به ازدواج نداشتند. به‌عنوان مثال، دانشجویی پسر در این رابطه گفته که به خاطر روابطی که داشته است، احتمال خیانت به همسر آینده خود را دارد و همین عامل ازدواج را برای او دشوار کرده است و ترجیح می‌دهد که ازدواج نکند:

- «به خاطر روابط قبلی‌ام نمی‌تونم ازدواج کنم. مشکل اساسی منم همینیه. چون فکر می‌کنم اگر هم ازدواج کنم احتمال ۹۰ درصد هم به همسر خیانت کنم. به خاطر همینم سعی می‌کنم ازدواج نکنم» (مرد، ک ا، خوابگاهی).

بی‌اعتمادی پسران به جنس مخالف، از دیگر پیامدهای این رابطه است. برخی دانشجویان پسر به دلیل تجربه دوستی با جنس مخالف نسبت به آنها بی‌اعتماد شده بودند و انتخاب

همسر برایشان مشکل شده است و در نتیجه نمی‌توانند به راحتی به جنس مخالف خود برای ازدواج اعتماد کنند. دانشجویی دیگر در مقطع کارشناسی معتقد است که به خاطر روابط متعددی که داشته است، نمی‌تواند فقط با یک نفر (همسر آینده خود) زندگی کند و بعد از یک مدت روابطش با هر دختری سرد شده و سمت نفر دیگری می‌رود؛ بنابراین، اعتمادی به خود برای ازدواج ندارد.

- «من با دخترای زیادی دوست بودم، الآن وقتی به ازدواج فکر می‌کنم، واقعاً نمی‌تونم با یک نفر زندگی کنم، چون خودمو می‌شناسم، بعد یه مدت سرد می‌شم و اعتمادی به خودم ندارم برای ازدواج» (مرد، ک، خوابگاهی).

در کنار اینها، برخی دانشجویان پسر دچار نوعی عقده و بی‌رحمی نسبت به دختران شده و معتقد بودند که باید با دختران مدتی دوست شده و بعد از مدتی رابطه خود را با آنان قطع کرد. این دانشجویان عموماً کسانی‌اند که بعد از تجربه شکست عشقی و با دیدن بی‌وفایی دختران در رابطه، نوعی بی‌رحمی نسبت به دختران پیدا کرده‌اند. یکی از دانشجویان پسر در مقطع کارشناسی در این رابطه می‌گوید:

- «الآن اکثر دخترا یه جوری شدن که باید شکست رو بهشون متحمل کرد، چون فکر می‌کنن خیلی زرنگانند و لاشی‌بازی در می‌آرنند. اینجور دخترا زیاد دیدم و باهاشون بودم، پس حقشونه که اینطوری باهاشون رفتار کنی و از این کاری که باهاشون کردم، پشیمون نیستم» (مرد، ک، خوابگاهی).

بحث

یافته‌ها حاکی است که دانشجویان دختر و پسر با انگیزه‌های متفاوتی وارد رابطه دوستی با جنس مخالف می‌شوند که می‌توان این انگیزه‌ها را به ۵ دسته طبقه‌بندی کرد: انگیزه‌های جنسی، عاطفی، ازدواج، لذت‌گرایی و اقتصادی. انگیزه اصلی دانشجویان دختر در این روابط،

عاطفی، اقتصادی و ازدواج محور بود. در ارتباط با انگیزه اقتصادی ورود به رابطه دوستی، طبق نظریه مبادله، رفتار انسان بر مبنای الگوهای اقتصاد و سود و زیان در بازار است؛ یعنی انسانها خواهان بیشترین پاداش و کمترین هزینه هستند و بر همین منطبق، در طول مدت دوستی بین دو جنس، دانشجویانی که در رابطه با جنس مخالف نفعی نمی‌برند و به پاداش موردنظر (اعم از پول، خرج کردن طرف مقابل، لذت جنسی، نیاز عاطفی و...) دست پیدا نکنند، رابطه را قطع می‌کنند و چنانچه رابطه برای آنها سود و پاداش مورد انتظار را به همراه داشته باشد، رابطه را حفظ می‌کنند. انگیزه و به عبارتی پاداش مورد انتظار بسیاری از دانشجویان دختر از شکل دادن رابطه با جنس مخالف، تأمین نیازهای عاطفی و رمانتیک بود و در مقابل، این پاداش در بخشی از دانشجویان پسر، رفع نیاز جنسی و با انگیزه لذت‌گرایی بوده است و نتایج تحقیق گرمارودی و همکاران (۲۰۰۹) و مهریار و خلج‌آبادی (۲۰۱۰) نیز گویای شیوع روابط جنسی در بین جوانان بود.

علاوه بر متفاوت بودن انگیزه‌های دوستی در بین دو جنسیت، دختران و پسران درک متفاوتی از دوستی با جنس مخالف خود دارند، به طوری که دختران به خاطر قوی بودن بُعد عاطفی و احساسی، درک و تصور رمانتیک و عاشقانه از دوستی با جنس مخالف داشتند، در حالی که طیف مقابل آنان دانشجویان پسر بسیار کمتر درک و تصویری عاشقانه و رمانتیکی از رابطه با جنس مخالف داشتند. بیشتر دانشجویان پسر که با انگیزه رفع نیاز جنسی وارد رابطه شده بودند، درک و تصویری که از رابطه با جنس مخالف داشتند، بیشتر لذت‌گرایانه و سکسوالیته‌خواهانه بود؛ چراکه آنها رابطه با جنس مخالف را به عنوان ابزاری برای تفریح و خوش گذرانی خود دانسته و عموماً درک و تصویری لذت‌گرایی از رابطه داشتند که این نشان از اهمیت این دو عامل (انگیزه جنسی و لذت‌گرایی) در انگیزه ورود آنان به رابطه دوستی بوده است.

همچنین، عوامل زمینه‌ساز متعددی باعث هدایت دانشجویان به رابطه با جنس مخالف

شدند که یکی از مهم‌ترین این عوامل، خانواده بود. یافته‌ها نشان داد که جو خانوادگی (کمبود محبت، فشار و تنش‌های خانوادگی، تعداد زیاد جمعیت) و فشار ساختاری خوابگاه (دوستان کج‌رو) به‌عنوان مهم‌ترین عامل زمینه‌ساز گرایش دختران به دوستی با جنس مخالف بوده، درحالی‌که دانشجویان پسر بیشتر تحت تأثیر فشار هنجاری دانشگاه به سمت جنس مخالف گرایش یافته‌اند. مرتن در نظریه فشار ساختاری، رفتار انحرافی را نتیجه فشارهای جامعه می‌داند که بعضی از مردم را وادار به کج‌روی می‌کند (ستوده، ۲۰۰۷). طبق این نظریه، فشار ساختاری دانشگاه و خوابگاه نقش مهمی در شکل‌گیری دوستی بین دانشجویان دختر و پسر دارد؛ چه‌بسا دختران و پسرانی که از محیط خانواده دور شده و در دانشگاه و خوابگاه حضور می‌یابند، خود را در فضای جدیدی با الزامات متفاوت می‌بینند. از یک طرف، دختران بیشتر تحت کنترل خانواده هستند، اما زمانی که وارد این محیط جدید می‌شوند، احساس استقلال و آزادی می‌کند و از طرف دیگر، دانشگاه هم زمینه ارتباط با جنس مخالف را فراهم می‌آورد، درحالی‌که قبلاً چنین شرایطی برای آنها وجود نداشته است. دسته اول از دانشجویان وابسته به خانواده‌های سخت‌گیر و به‌نوعی سنتی و مذهبی روابط خود را از خانواده پنهان کرده، چون این افراد از سوی خانواده با روش سفت‌وسختی نسبت به این مسائل تربیت شده بودند و با ورود به دانشگاه و بدون اطلاع خانواده وارد این‌گونه روابط شده بودند، لذا از اینکه خانواده‌های آنها باخبر شوند احساس نگرانی و خجالت داشتند که بیشتر دانشجویان دختر خوابگاهی و غیرخوابگاهی از این دسته بودند؛ اما در طیف مقابل آنها، حجم کمتری از خانواده‌های دانشجویان پسر از روابطشان اطلاعی نداشتند؛ اما دسته دوم که مربوط به خانواده‌های سهل‌گیر یا خانواده‌های مدرن است، اکثر این خانواده‌ها از روابط فرزندان خود اطلاع داشتند، به‌ویژه دانشجویان پسر خوابگاهی و غیرخوابگاهی؛ که نسبت این بخش در بین دانشجویان دختر کمتر بود. وجود مشکلاتی خانوادگی از جمله تراکم تعداد فرزندان در خانواده، تنش‌های خانوادگی، کمبود محبت و تابوسازی رابطه عوامل دیگری هستند که نقش

زیادی در گرویدن دانشجویان دختر به رابطه با جنس مخالف داشته است تا دانشجویان پسر. دانشجویان دختر و پسر بر این باور بودند به دلیل شکاف نسلی که بین آنها و والدین خود وجود دارد، توانایی درک همدیگر را ندارند؛ چراکه عقاید و باورهای آنان مربوط به زمان گذشته است و شرایط امروزی تغییر کرده است و رابطه با جنس مخالف در شرایط امروزی، امری اپیدمیک شده است؛ این درحالی است که والدین آنها چنین تصویری نداشته و در نتیجه این نوع رابطه را پذیرا نیستند. در واقع، نوع برخورد خانواده در گرایش دانشجویان دختر و پسر به سمت رابطه با جنس مخالف تأثیر بسزایی دارد؛ به طوری که دانشجویان بر این باور بودند جوانان نیاز به رابطه با جنس مخالف خود دارند و کنترل آنها باید در حد معمول باشد و نباید سخت‌گیری و یا سهل‌گیری بیش از حدی نسبت به روابط آنان داشته باشند.

همینطور، رابطه با جنس مخالف پیامدهای مثبت و منفی برای دانشجویان دختر و پسر به همراه دارد که از جمله مهم‌ترین پیامدهای منفی آنها برای دانشجویان دختر می‌توان به افسردگی و مشغله فکری و ذهنی و برای دانشجویان پسر می‌توان به بی‌اعتمادی به خود، انتخاب همسر و بی‌رحمی نسبت به دختران در روابط اشاره کرد. نتایج تحقیقات هنریک و هنریک^۱ (۱۹۹۳) و جوینر و آدری^۲ (۲۰۰۲) نشان داد که شیوع این‌گونه روابط، ولو از نوع رُمانتیک، به افسردگی و فشار روحی منجر می‌شود. دوستی با جنس مخالف دارای ویژگیهایی می‌باشد که در این پژوهش ۶ مشخصه و ویژگی برای آن احصا شد. ناپایداری، تنوع‌طلبی و بی‌تعهدی در روابط برای پسران و در مقابل غوطه‌وری در عشق، عدم نمایش خود واقعی، آمادگی برای ناپایداری روابط و آگاهی از پوچ بودن رابطه، از ویژگیهای مستتر در رابطه دانشجویان با جنس مخالف است. بخش زیادی از دوستیها از ثبات و پایداری برخوردار نبوده و عموماً افراد در زمان دوستی خود با چندین نفر در رابطه بوده‌اند. بخش

1. Hendrick and Hendrick

2. Joyner and Udry

زیادی از دانشجویان پسر خوابگاهی و غیر خوابگاهی در روابطی که با جنس مخالف خود داشته‌اند بعد از مدتی سرد و دلزده شده و هیجان اول رابطه را برای آنها نداشته و یا به عقیده برخی دیگر، رابطه چیز جدیدی برای یادگیری آنان نداشته است، به همین دلیل رابطه خود را قطع می‌کردند. همچنین، این دسته از دانشجویان تعهدی به روابط خود نداشته و برخی دیگر اصولاً به تعهد در روابط دوستی معتقد نبودند و درعین‌حال بخشی از آنان از پوچ و بی‌هدف بودن رابطه خود آگاه بودند. عموم دانشجویان دختر خوابگاهی و غیر خوابگاهی معتقد بودند که سرد شدن رابطه و قطع شدن آن از جانب پسران بوده است. همچنین، بخش بسیار کمی از دانشجویان دختر به روابط خود تعهدی نداشتند که این دانشجویان معمولاً با انگیزه‌های اقتصادی و یا تفریحی وارد رابطه شده بودند. گافمن در نظریه نمایشی معتقد است که خود در تملک کنشگر نیست، بلکه آن را حاصل تعامل نمایشی میان کنشگر و حضار می‌داند. افراد به هنگام تعامل تلاش دارند جنبه‌هایی از خود را معرفی کنند که مورد پذیرش دیگران است (جاروندی و فرقانی، ۲۰۰۹). بر اساس این نظریه، برخی از دانشجویان دختر در روابط خود با جنس مخالف، خود واقعی را پنهان کرده و خودی را به نمایش می‌گذاشتند که مورد علاقه خود یا طرف مقابل و یا حتی به خاطر ترس از دردرسازبودن این رابطه در آینده بوده است. این درحالی است که دانشجویان پسر از نمایش خود واقعی هیچ‌گونه ترس و واهمه‌ای نداشته‌اند. علاوه بر این، دانشجویان دختر، در روابط درگیر عشق یا دچار غوطه‌وری در عشق شده و به خاطر شدت عشق و علاقه به طرف مقابل، حاضر به تن دادن به رابطه جنسی بودند، درحالی که دانشجویان پسر این‌گونه نبودند.

در مجموع، با توجه به اینکه ازدواج و تشکیل خانواده دیگر به‌عنوان انگیزه اصلی روابط بین دانشجویان دختر و پسر مورد مطالعه مطرح نیست و این امر بنیان اصلی خانواده را تهدید می‌کند، پیشنهاد می‌شود اقدامات فرهنگی مناسب (مانند افزایش آگاهی خانواده‌ها و کاهش توقعات و سختگیری نسبت به ازدواج دانشجویان) برای بازگرداندن شکل‌گیری خانواده به

جایگاه اصلی خود انجام گیرد. با توجه به اینکه جلوگیری از رابطه با جنس مخالف عملاً غیرممکن به نظر می‌رسد و حتی در صورت امکان، می‌تواند تبعات منفی از جمله کشاندن آن به شرایط آسیب‌زا را به دنبال داشته باشد، پیشنهاد می‌شود به خواست دانشجویان توجه و امکان برقراری رابطه سالم در محیط‌های عمومی مهیا شود. همچنین، نظر به اینکه اصرار خانواده بر قطع رابطه دختران و پسران عملاً امکان‌پذیر نیست، پیشنهاد می‌شود خانواده‌ها با طرح ظریف‌تری به وجود رابطه با نظارت والدین در محیط‌های عمومی اقدام کنند. نظر به اینکه دانشجویان عمده‌ترین مشکلات در خصوص رابطه با جنس مخالف را، محدودیت موجود در جامعه، افراط در رابطه، ناآگاهی از چگونگی داشتن رابطه سالم، درک متفاوت دانشجویان دختر و پسر از نوع رابطه و انگیزه ورود به آن، نبود فرهنگ دوستی، وعده ازدواج کاذب و سوءاستفاده جنسی و مالی در رابطه ذکر کرده‌اند، پیشنهاد می‌شود مسئولان و خانواده‌ها در این خصوص تمهیدات لازم را اندیشیده و به مورد اجرا درآورند. همچنین، تمهیدات لازم برای آموزش دانشجویان به داشتن رابطه سالم و شناخت جنس مخالف، فرهنگ‌سازی، نداشتن افراط و تفریط در کنترل آنها از سوی خانواده‌ها، مشخص کردن هدف دوستی، کاهش تعصبات و سخت‌گیری‌های خانواده‌ها و... اندیشه و به کار بسته شود. ضمن اینکه ایجاد رابطه دوستی و صمیمیت با فرزندان در جهت رفع نیازهای عاطفی آنان، موجب می‌شود که فرزندان رابطه عاطفی و دوستانه‌ای با والدین خود داشته باشند و کمتر به سمت رابطه با جنس مخالف هدایت شوند.

ملاحظات اخلاقی

منابع مالی

این مقاله بخشی از پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد زهرا امیری با عنوان «تفاوت تجربه زیسته دانشجویان دختر و پسر در زمینه رابطه با جنس مخالف (مورد مطالعه: دانشگاه خوارزمی)» در گروه جامعه‌شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه خوارزمی به راهنمایی دکتر کرم حبیب‌پور کتابی و مشاوره دکتر صلاح‌الدین قادری است.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در طراحی، اجرا و نگارش همه بخشهای پژوهش حاضر و مقاله استخراج‌شده، مشارکت داشته‌اند.

تعارض منافع

بنا به اظهار نویسندگان، در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان کلیه نکات اخلاقی شامل رضایت آگاهانه، حُسن رفتار و پرهیز از آسیب‌رساندن به شرکت‌کنندگان، اعتمادسازی و عدم تحریف داده‌ها را در این مقاله رعایت کرده‌اند. در ضمن، از تمام مشارکت‌کنندگان و افراد مورد مطالعه در تحقیق، به دلیل اعتماد به محقق و در اختیار گذاشتن صادقانه اطلاعات، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود.

- Ahmadi, A. A. (2002). *Educational Analysis: Relationships between Girl and Son in Iran* (In Persian).
- Ajanef, O., & Jahjah, S. (2006). *AUI Students attitudes towards Mixed Dormitories: Their Influence on Academic Performance*. Al Akhawayn University (AUI).
- Amiritalab, H., & Etemadi, A. (2007). The effectiveness of teaching self-differentiation on the relationship with the opposite sex in students. *Women and Culture Quarterly*, 8(30), 7-17 (In Persian).
- Argentino, C. M., Kidd, A. H., & Bogart, K. (1977). The effects of experimenter's sex and subject's sex on the Attitudes Toward Women of fraternity, sorority, and mixed dormitory residents. *Journal of Community Psychology*, 5(2), 186-188.
- Asadian, D., & Mohammadzadeh, A. (2015). Attitudes toward friendship with the opposite sex among female and female students. *Journal of Research in Behavioral Sciences*, 41, 509-518 (In Persian).
- Cozher, L, & Rosenberg, B. (2008). *Sociological fundamental theories*. Translation of Ershad Culture, Tehran: Ney Publishing (In Persian).
- Flick, O. (1388). *Revenue on qualitative research* (Tran. By H. Jali-li). Tehran: Ney Publishing (In Persian).
- Garmaroudi, Gh., Makarem, J., Alavi, S. Sh., & Abbasi, Z. (2009). Risky Hygienic Hygiene in Students in Tehran. *Faculty of Health Sciences Research Center (Monitoring)*, 9(1), 13-19 (In Persian).
- Giddens, A. (2002). *Sociology* (Trans. By H. Chavashian) (Seventh edition). Tehran: Ney Publishing (In Persian).
- Golzari, M. (2012). *Friendship in relation to the opposite sex in adolescents and its relationship with family characteristics*. Individual Interview, First Iranian Congress on Family Pathology, Tehran (In Persian).
- Hendrick, S. S. & Hendrick, C. (1993). Lovers as friends. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10(3), 459-466.
- Iftikhar, A. & Ajmal, A. (2015). A qualitative study investigating the impact of hostel life. *Int J Emergency Mental Health Human Resilience*, 17(2), 511-5.
- Inglehart, R. & Abramson, P. R. (1994). Economic security and value change. *American political science review*, 88(2), 336-354.

- Inglehart, R. & Welzel, C. (2005). Exploring the unknown: Predicting the responses of publics not yet surveyed. *International Review of Sociology*, 15(1), 173-201.
- Inglehart, R. (2003). *Cultural transformation in advanced industrial society* (Trans. by M Veter). Tehran: Kavir Nashr (In Persian).
- Jaravandi, R., & Forghani, N. (2009). Action Analysis in Virtual Space: A Case Study of How to Select Nicknames in Yahoo Chat Rooms. *Encyclopedia of Social Sciences*, 1(2), 34-57 (In Persian).
- Joyner, K. and J. R. Udry (2000). You don't bring me anything but down: Adolescent romance and depression. *Journal of Health and Social Behavior*, 41(4), 369.
- Khormai, F., Zarei, & Manoajan, N. (1395). Relations between boys and girls from the perspective of adolescent girls: a qualitative research. *Two Practical Consulting Cases*, 6(2), 106-89 (In Persian).
- Mathnavi, A. (2005). The attitude of dormitory students in Iran University of Medical Sciences about deviant behaviors in dormitories. *Rehabilitation Magazine*, 6(4), 20-25 (In Persian).
- Mehrabinia, M., Sheikhipour, M., & Khamassan, A. (1392). Identification of psychosocial damages and its reduction strategies from the perspective of counselors, supervisors and students residing in dormitories. *The Journal of Police Knowledge South Khorasan*, 2(4), 9-28 (In Persian).
- Parvin, S. (1395). Challenges of student life in self-catering dormitory in Tehran (with emphasis on social injuries). *Chapter of the study of social issues in Iran*, 7(2), 311-338 (In Persian).
- Rafahi, J., & Goodarzi, M. (2002). Investigating the Factors Affecting the Pre-Marriage Relationship between Girls and Boys from Students' Viewpoints. *Sociology Department Women*, 3(1), 135-119 (In Persian).
- Ritzer, G. (2011). *Theory of Sociology in the Contemporary Period* (Trans. By M. Solasi) (17th edition). Tehran: Scientific and Cultural Publishing (In Persian).
- Skidmore, W. (2006). *Theoretical thinking in sociology*. Translation by Mohammad Hosiri and his colleagues, Qom: Islamic Center of Science and Culture.

- Sotoudeh, H. A. (1386). *Social Injury (sociology of deviations)*. Ninth Printing, Tehran, Avaya Noor Publications.
- Zolfaghari, A., & Ramezani, A. (2006). Pathology of Girl-Owned Relations." *The Social Workers Research Center*, (6), 197-236 (In Persian).

